

Fennia

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2018

Sisältö

Toimitusjohtajan katsaus	1
Hallituksen toimintakertomus	2
Tilinpäätös	
Tuloslaskelma	7
Tase	9
Emoyhtiön rahoituslaskelma	11
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	12
Konserniyhtiöt	18
Emoyhtiön liitetiedot	
Liite 1. Vakuutusmaksutulo	19
Liite 2. Vakuutusluokkaryhmäkohtainen tulos, emoyhtiö	20
Liite 3. Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät	21
Liite 4. Liikekuluerittelyt	22
Liite 5. Erittelyt henkilöstökuluista, henkilöstöstä ja toimielinten jäsenistä	23
Liite 6. Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely	24
Liite 7. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero	25
Liite 8. Kiinteistösijoitukset	26
Liite 9. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä	27
Liite 10. Muut sijoitukset	28
Liite 11. Saamiset	29
Liite 12. Omistukset muissa yrityksissä	30
Liite 13. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset	32
Liite 14. Velat	33
Liite 15. Oma pääoma	34
Liite 16. Vakuudet ja vastuusitoumukset	35
Liite 17. Lähipiirilainat- ja liiketoimet	36
Konsernin tulosanalyysi	37
Tunnusluvut	38
Sijoitusjakauma käyvin arvoin	39
Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle	40
Tunnuslukujen laskentakaavat	41
Riskit sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinta	43
Hallituksen ehdotus voiton käytöstä	53
Tilintarkastuskertomus	54
Hallintoneuvoston lausunto	58
Fennian hallinto	
Hallintoneuvosto	59
Hallitus	63
Tilintarkastajat	64
Fennia-konsernin johtoryhmä	65
Lääkärit	66

Vakavaraisuus on vahva

Työelämän murros vaikuttaa vakuuttamisen liiketoimintaan. Valtaosa Suomeen syntyneistä uusista työpaikoista on muodostunut erilaisille palveluja tuottaville ja tietopääomaa hyödyntäville aloille. Nämä toimialat ovat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen kannalta vähäriskisiä, joten vakuutusmaksut ovat luonnollisesti pienempiä. Tämä työelämän kehitys näkyy Fenniassa alhaisempana vakuutusmaksutulona.

Sijoitusmarkkinat olivat vuonna 2018 erittäin vaativat ja haastavat. Epävarmuus etenkin vuoden viimeisellä neljänneksellä näkyi suoraan tuloksessa.

Koko Fennia-konsernin vahva vakavaraisuus mahdollistaa omalta osaltaan entistä monipuolisempien vahingosta selviytymisen, varainhoidon, vaurastumisen sekä taloudellisen turvallisuuden palvelujen luomisen asiakkaillemme.

Katsausvuonna Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia osti 27.11.2018 pitkät perinteet vahinkovakuuttamisessa omaavan Folksam Vahinkovakuutus Oy:n koko osakekannan. Kaupan myötä Fennian markkinaosuus kasvaa kahdella prosenttiyksiköllä ja vahinkovakuutuksen maksutulo kasvaa arviolta noin 70 miljoonaa euroa.

Yhtiökokoukset päättivät helmikuussa sulautumisesta ja hyväksyivät samalla sulautumissuunnitelman. Arvioimme, että yritys fuusio saadaan toteutettua kesään 2019 mennessä. Toimintojen integroimisella, sulautumisella ja voimien yhdistämisellä tavoittelemme kilpailukyvyyn vahvistamista, mutta ennen kaikkea haluamme jatkuvasti kehittyä ja tarjota parhaan asiakaskokemuksen kaikille uusille ja nykyisille Fennian asiakkaille – yrityksille, yrittäjille ja kotitalouksille.

Fennian valitsi vakuutusyhtiökseen viime vuonna lähes 50 000 uutta kotitalousasiakasta. EPSI Ratingin tekemän tutkimuksen mukaan Fennia onnistui ainoana vakuutusyhtiönä parantamaan asiakastytytyvääisyyttään yksityisasiakkaiden arvioimana ja nousi tutkimuksen toiselle sijalle.

Asiakkaiden palaute on osoitus onnistuneista arkea helpottavista ja parantavista teoista, sujuvasta kommunikaatiosta sekä kumppanien kanssa tehdystä hyvästä yhteistyöstä.

Missiomme eli olemassaolomme tarkoitus: Yrittämistä ja elämää varten – toteutui hienosti. Haluan lämpimästi kiittää asiakkaitamme sekä fenniakonsernilaisia heidän hyvästä sitoutumisestaan asiakkaiden palvelemiseen.

Antti Kuljukkan
konsernijohtaja

Hallituksen toimintakertomus

Keskinäisen Vakuutusyhtiö Fennian tulos vuonna 2018 oli epätydyttävä. Riskisuhde toteutui erittäin hyvänä, vaikka heikkenikin hieman vertailuvuoteen verrattuna. Viimeisen kuuden vuoden aikajaksolla saavutettu riskisuhde oli toiseksi paras. Sijoitusmarkkinat olivat haastavat ja epävarmuus etenkin vuoden viimeisellä neljänneksellä näkyi tuloksessa.

Fennia osti koko Folksam Vahinkovakuutus osakeyhtiön osakekannan 27.11.2018. Kaupan myötä Fennia saavuttaa lisää vahinkovakuutuksen maksutuloa arviolta noin 70 milj. euroa, sekä merkittäviä toimintakulujen skaalaetuja toimintojen integroimisen jälkeen (Folksamin toimintakulut vuonna 2018 olivat 28,0 milj. euroa).

Folksam Vahinkovakuutus tullaan sulauttamaan Fennia konsernin emoyhtiön arviolta toukokuussa 2019. Fennia maksoi Folksam Vahinkovakuutuksesta 106 milj. eur ja siitä kirjautui konserniin liikearvoa 74 milj. euroa. Liikearvo poistetaan kymmenessä vuodessa. Folksam Vahinkovakuutuksen tuloksesta vuoden 2018 osalta yhdistetään konsernitulokseen vain joulukuun 2018 osuus. Täten kaupan vaikutus vuoden 2018 konsernitulokseen on vähäinen. Osana Folksam Vahinkovakuutus Oy:n integroitumista yhtiön nimi vaihtui 27.2.2019 Fennia Skadeförsäkring Ab:ksi.

Vakuutustoiminta

Fennian vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta oli 383 miljoonaa euroa (394 milj. euroa). Ensivakuutuksen maksutulo aleni 382,3 miljoonaan euroon (393,3 milj. euroa). Tulevan jälleenvakuutuksen maksutulo oli 0,5 miljoonaa euroa (0,4 milj. euroa). Luottotappiot olivat 1,4 miljoonaa euroa (1,4 milj. euroa).

Tilivuonna toteutettiin vastuuvélkaperusteiden muutoksia maltillisesti. Korvaustoiminnan hoitokulujen varausta kasvatettiin noin 2,2 miljoonaa euroa. Liikennevakuutuksen kollektiivvarausta laskettiin 1 miljoonalla eurolla. Vastuuvélka nousi perustemuutosten takia siis 1,2 miljoonaa euroa. Vahinkosuhteeseen perustemuutoksilla oli 0,3 prosenttiyksikön korottava vaikutus.

Yhtiön liikekulut olivat 100 miljoonaa euroa (100 milj. euroa). Yhtiön yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua oli 99,7 prosenttia (96,6 %). Yhtiön yhdistetty kulusuhde ilman laskuperustemuutoksia oli 99,4 prosenttia (93,6 %), josta vahinkojen osuus (riskisuhde) oli 63,3 prosenttia (61,4 %) ja liikekulujen sekä korvausten käsittelykulujen osuus (toimintakulusuhde) oli 36,0 prosenttia (32,2 %).

Tilinpäätöksessä vakuutusliikkeen tulokseen sisältyy Folksam Vahinkovakuutus osakeyhtiön transaktioon liittyviä kertaluonteisia kuluja 1,1 milj. euroa, jotka heikensivät hieman yhtiön yhdistettyä kulusuhdetta.

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen maksutulo laski 75 miljoonaan euroon (82 milj. euroa). Lajin kannattavuus säilyi samalla tasolla kuin edellisvuonna ja vahinkosuhde oli 73 prosenttia. Muun tapaturma- ja sairausvakuutuksen maksutulo pieneni 2 prosenttia 43 miljoonaan euroon (44 milj. euroa). Lajin vahinkosuhde jatkoi heikentymistä jo toista vuotta peräkkäin päättyen 89 prosenttiin (81 %).

Liikennevakuutuksen maksutulo aleni 65 miljoonaan euroon (67 milj. euroa). Liikennevakuutuslain uudistamista seuranneesta hintakilpailusta johtuva maksutulon pienentyminen jatkui vielä tilivuonna. Yhtiö menestyi vakuutuskappaleiden osalta hyvin kannan kasvaessa maltillisesti. Kiristyneestä kilpailusta huolimatta lajin vahinkosuhde oli edelleen erittäin hyvä 57 prosenttia (55 %). Liikennevakuutuksen kannan hyvän kehityksen myötä vapaaehtoisen autovakuutuksen maksutulo kasvoi 73 miljoonaan euroon (71 milj. euroa). Toisin kuin liikennevakuutuksen kohdalla autovakuutuksen tulos oli heikko. Vahinkosuhde huononi selvästi 84 prosenttiin (77 %).

Palo- ja muiden omaisuusvakuutusten maksutulo laski 4 prosenttia 85 miljoonaan euroon (89 milj. euroa). Lasku selittyi yritysvakuutusten maksutulon laskulla. Kotivakuutuksen osalta maksutulo oli suurin piirtein edellisen vuoden tasolla. Lajiryhmän kannattavuus parani 75 prosenttiin (78 %). Vuosi oli suurvahinkojen osalta yhtiölle suotuisa.

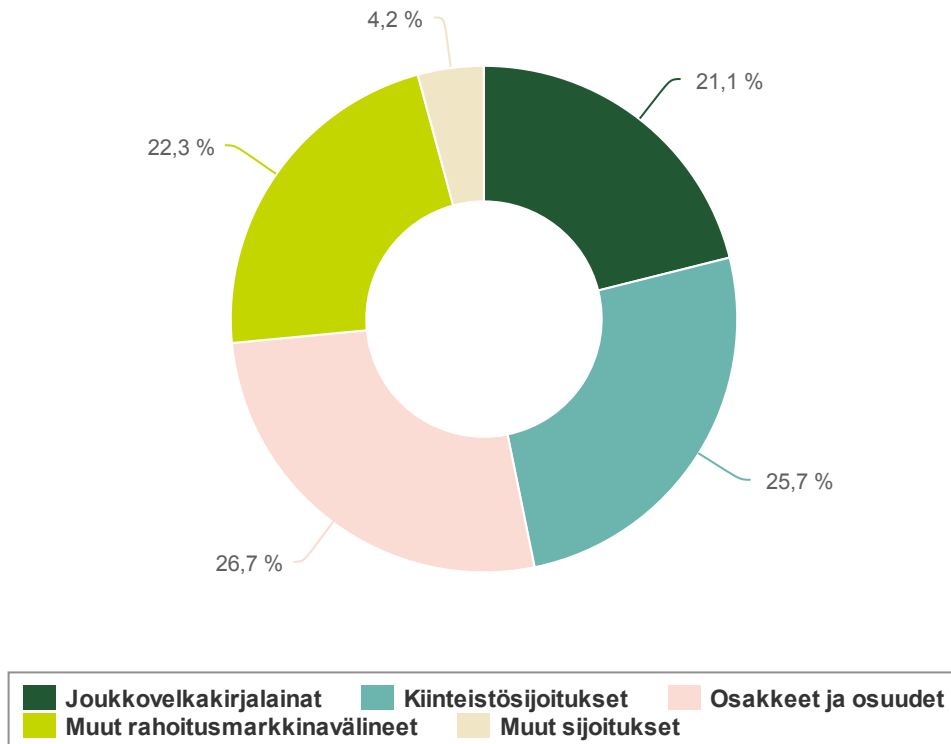
Sijoitustoiminta

Yhtiön sijoitustuotto käyvin arvoin oli 28 miljoonaa euroa (79 milj. euroa) ollen 1,6 prosenttia (4,7 %) sijoitetulle pääomalle. Tytäryhtiö Henki-Fennian käyvän arvon korotus oli 26 milj. euroa. Yhtiön tulokseen kirjatut sijoitusten nettotuotot olivat 0,5 miljoonaa euroa (59 milj. euroa). Yhtiön tulokseen kirjattujen sijoitusten nettotuottojen muutos johtui pääosin valuuttajohdannaisten tappiosta 12 milj. eur (voitto 19,6 milj. euroa) sekä vertailuvuonna tehtyjen kiinteistökauppojen myyntivoitoista (19,7 milj. euroa).

Yhtiön sijoitusten käypä arvo oli vuoden lopussa 1 721 miljoonaa euroa (1 706 milj. euroa). Joukkolainojen ja pitkän koron rahastosijoitusten osuus sijoituskannasta oli 21 prosenttia sekä rahamarkkinasijoitusten ja talletusten osuus 22 prosenttia. Osakkeiden, osakerahastosijoitusten ja pääomarahastojen osuus oli 27 prosenttia, kiinteistösijoitusten 26 prosenttia ja muita sijoituksia oli 4 prosenttia.

Fennian sijoituskannan jakauma 31.12.2018 1 721 (1 706) miljoonaa euroa

Sijoitustoiminnan tuottoprosentti 1,6 % (4,7 %)

Tulos

Yhtiön liiketappio oli 7,8 miljoonaa euroa (liikevoitto 61,2 milj. euroa). Vakuutustekninen tulos heikkeni hieman vertailuvuoteen verrattuna vakuutusmaksutuottojen laskiessa korvauskuluja enemmän. Liikevoiton alenemiseen vaikutti erityisesti vertailuvuotta alemmat sijoitusten tuotot.

Yhtiön tasoitusmäärä kasvoi 24 miljoonalla eurolla 336 miljoonaan euroon (312 milj. euroa).

Yritysjohdanto ja henkilöstö

Kertomusvuonna Fennian hallitukseen kuuluivat jäseninä teollisuusneuvos Mikael Ahlbäck (puheenjohtaja), kauppaneuvos Matti Pörhö (varapuheenjohtaja), oikeustieteen lisensiaatti Jussi Järventaus, toimitusjohtaja Lars Koski, professori Eva Liljebloom, toimitusjohtaja Jyrki Mäkynen, toimitusjohtaja Timo Salli ja hallituksen varapuheenjohtaja Paul Stucki.

Hallitus piti kertomusvuoden aikana yhteensä 11 kokousta. Jäsenten läsnäoloprosentti oli 94 prosenttia.

Yhtiön toimitusjohtajana on toiminut konsernijohtaja Antti Kuljukka.

Yhtiön palveluksessa oli vuonna 2018 keskimäärin 859 henkilöä (892).

Palkitseminen

Palkitsemisen lähtökohtana Fennia-konsernissa on kannustava, oikeudenmukainen, kohtuullinen sekä konsernin ja konserniyhtiöiden lyhyen ja pitkän tähtäimen etujen mukainen johdon ja henkilöstön palkitseminen. Palkitsemisjärjestelmät perustuvat ennalta määriteltujen, konsernin strategisista tavoitteista johdettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi konsernille on laadittu palkitsemisperiaatteet (palkkapolitiikka). Fennia-konsernin palkkapolitiikassa määritellään kaikkien fennialaisten palkan ja palkkioiden määräytymisen periaatteet. Fenniassa palkkapolitiikka nähdään kokonaisuutena, johon vaikuttavat mielenkiintoisen ja riittävän haastavan tehtäväkentän lisäksi hyvä johtaminen, henkilöstöedut ja rahallinen palkitseminen. Palkkapolitiikasta selviää myös se, miten jokainen fennialainen voi itseään ja omaa toimintaansa kehittämällä vaikuttaa palkkakehitykseensä ja mitkä ovat palkka- ja palkkioasioihin liittyvät vastuut yhtiössä.

Palkitsemisperiaatteiden mukaisesti palkitseminen on rakennettu epätervettä riskinottoa estävällä tavalla. Palkitsemisjärjestelmissä on mm. ennalta määritetyt palkkiomaksimit, jotka rajoittavat palkkion enimmäismäärän ja force majeure -ehto, joka antaa hallitukselle oikeuden järjestelmien muuttamiseen kesken kauden, jos yhtiön taloudellinen asema on vaarantunut taikka olosuhteet ovat muutoin muuttuneet merkittävästi. Palkkioista päätettäessä noudatetaan "yhden yli" -periaatetta eli päätöksentekijänä palkitsemisasioidissa on pääsääntöisesti palkittavan henkilön esimiehen esimies.

Konsernirakenne

Keskinäisen Vakuutusyhtiö Fennian konsernitilinpäätökseen yhdistellään yhtiön 100 prosenttisesti omistama Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia alakonsernitilinpäätöksen perusteella.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia osti 1.4.2018 Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennialta konsernin sisäisellä kaupalla Fennia Varainhoito Oy:n koko osakekannan. Fennia Varainhoidolla on Finanssivalvonnan myöntämä lupa toimia vaihtoehtorahastojen hoitajan edustajana. Lupa mahdollistaa yhtiön toimimisen sen hallinnoimien vaihtoehtorahastojen varainhoitajana ja selvitysyhteisönä. Fennia Varainhoito Oy on yhdistelty Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian konsernitilinpäätökseen. Konsernitilinpäätökseen yhdistellään lisäksi Fennia Varainhoito Oy:n 23.4.2018 perustettu tytäryhtiö Fennia Kiinteistökehitys Oy, josta Fennia Varainhoito Oy:n omistusosuus on 70 prosenttia.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia osti Folksam Vahinkovakuutus Oy:n koko osakekannan 27.11.2018 toteutetulla kaupalla. Folksam Vahinkovakuutus Oy on yhdistelty konsernitilinpäätökseen tilikauden viimeisen kuukauden ajalta.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty eFennia Oy, josta Fennian omistusosuus on 20 prosenttia ja äänioikeus 63,6 prosenttia sekä 9.2.2018 perustettu, Fennian 100 prosenttisesti omistama Fennia-palvelu Oy.

Konserniin kuului vuoden 2018 lopussa lisäksi 26 kiinteistöyhtiötä, joista kaksitoista kuului Henki-Fennian muodostamaan alakonserniin. Konserniin on myös yhdistelty osakkuusyhtiönä Uudenmaan Pääomarahasto Oy.

Konsernitilinpäätös

Konsernin henkivakuutustoiminnan liikevoitto oli 24 miljoonaa euroa (21 milj. euroa). Henkivakuutuksen vakuutusmaksutulo oli 164 miljoonaa euroa (167 milj. euroa). Maksetut korvaukset olivat 96 miljoonaa euroa (104 milj. euroa). Henkivakuutustoiminnan liikekulut olivat 15 miljoonaa euroa (15 milj. euroa). Liikekustannussuhde (kuormitustulosta) oli 101,9 prosenttia (103,6 %).

Henki-Fenniassa purettiin aiemmin tehtyä korkotäydennystä 10,4 miljoonalla eurolla ja tulevien lisäetujen vastuuta 0,9 miljoonalla eurolla.

Fennia Varainhoidon kannattavuus parani ja yhtiön liikevoitto oli 1,5 miljoonaa euroa (1,0 milj. euroa). Yhtiön hallinnoima asiakasvarallisuus kasvoi 10 prosenttia ollen 3,1 miljardia euroa (2,9 mrd. euroa), josta konsernin sisäistä varallisuutta oli 2,5 miljardia euroa.

Folksam Vahinkovakuutuksen liiketappio oli 12,4 miljoonaa euroa (liikevoitto 4,5 milj. euroa). Vakuutusmaksutulo oli 71,6 miljoonaa euroa (74,6 milj. euroa) ja maksetut korvaukset olivat 66,0 miljoonaa euroa (53,8 milj. euroa). Yhtiö alensi omassa tilinpäätöksessään vastuuvelan diskonttauksessa käytettyä laskuperustekorkoa 1,5 prosenttiin (2,0 %), mikä kasvatti yhtiön korvausvastuuta 6,2 miljoonaa euroa.

Folksamin liikekulut olivat 19,6 miljoonaa euroa (19,7 milj. euroa). Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua oli 117,6 prosenttia (96,5 %). Yhdistetty kulusuhde ilman laskuperustemuutoksia oli 108 prosenttia.

Folksamin tilinpäätöstiedot yhdistellään Fennian konsernitilinpäätökseen yhden kuukauden osalta.

Konsernin liiketappio oli 1 miljoonaa euroa (liikevoitto 82 milj. euroa). Liikevoiton heikkeneminen johtui pääosin sijoitustoiminnan alhaisemmista tuotoista sekä vakuutusteknisen katteen heikkenemisestä. Tytäryhtiöiden tulokset paranivat hieman vertailuvuoteen verrattuna. Tulokseen kirjatut sijoitusten nettotuotot olivat -53 miljoonaa euroa (128 milj. euroa), josta sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus oli -58 miljoonaa euroa (55 milj. euroa). Konsernin sijoitusten tuotto sijoitetulle pääomalle oli 0,2 prosenttia.

Konsernin vapaa oma pääoma oli 309 miljoonaa euroa (329 milj. euroa).

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinta

Fennian konsernin riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan perustana toimii konserniyhtiöiden hallituksissa vahvistetut riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet. Fennia-konsernissa riskienhallinnalla tarkoitetaan koordinoituja strategioita, prosesseja, periaatteita ja toimenpiteitä, joilla konserniin ja konserniyhtiöihin kohdistuvat riskit tunnistetaan, mitataan, hallitaan, seurataan ja raportoidaan. Vakavaraisuuden hallinnalla puolestaan tarkoitetaan strategioita, prosesseja, periaatteita ja toimenpiteitä, joilla ohjataan ja määritetään konserniyhtiöiden ja konsernin riskinkantokyky, riskinottohalukkuus ja riskinsietokyky sekä keskeisten riskien rajoitukset.

Riskienhallintajärjestelmän ohjausmalli perustuu ns. kolmen puolustuslinjan malliin, jota on tarkemmin kuvattu riskienhallintaa koskevassa liitetiedossa. Riskien- ja vakavaraisuuden hallintaa koskevien tehtävien valmistelua, ohjaamista, koordinoitua ja tiedon välittämistä varten konsernissa toimii riskienhallinnan johtoryhmä. Vakuutusyhtiöiden taseen hallintaa varten on perustettu konsernitasoinen ALCO-komitea.

Sijoitustoiminta perustuu yhtiöiden hallituksissa hyväksyttyihin ALM-suunnitelmiin, joissa määritellään muun muassa sijoitusallokaatio ja sijoitustoiminnan käytännön toimijoiden vastuut ja valtuudet. Sijoitusallokaatioita määrittäessä otetaan huomioon yhtiöiden riskinkantokyky.

Riskeistä sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinnasta on laadittu tilinpäätöksen liitetieto, jossa on selvitetty Fennia-konsernin merkittävimmät riskit sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan yleiset periaatteet.

Selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista

Fennia julkaisee erillisen selvityksen muista kuin taloudellisista tiedoista. Kertomus julkaistaan Fennian verkkosivuilla www.fennia.fi.

Yhteiskuntavastuuraaportti

Fennia julkaisee erillisen yhteiskuntavastuuraaportin. Raportti julkaistaan Fennian verkkosivuilla www.fennia.fi.

Vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskeva kertomus

Fennian, Henki-Fennian, Fennia Vahinkovakuutuksen ja Fennia konsernin vakavaraisuutta ja taloudellista tilaa koskevat kertomukset julkaistaan viimeistään 3.6.2019 Fennian verkkosivuilla www.fennia.fi.

Näkymät alkaneella tilikaudella

Fennia-konserniin kuuluvan vahinkovakuutusliiketoiminnan arvioidaan vuonna 2019 raportoivan yhdistetyn kulusuhteen joka on hieman vertailuvuotta 2018 heikompi. Tähän vaikuttaa pääosin Folksamin toimintojen integroimisesta johtuvat kulut. Henkivakuutuksen tuloksen vuonna 2019 arvioidaan olevan vertailuvuoden mukainen. Varainhoidon merkitys tulokseen tulee säilymään pienenä.

Sijoitustoiminnan tuloksen uskotaan olevan maltillinen, mutta toteuma voi poiketa merkittävästi arvioidusta mikäli markkinatilanteen näkymät muuttuvat.

Fennia käynnisti 11.3.2019 yhteistoimintaneuvottelut. Neuvottelujen tarkoitus on uudelleen organisoida vahinkovakuuttamisen liiketoiminnot, luopua päällekkäisistä toiminnoista sekä yhtenäistää toimintamalleja.

Tuloslaskelma

1 000 €	Konserni 2018	Konserni 2017	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Liite
Vakuutustekninen laskelma					2
Vahinkovakuutus					
Vakuutusmaksutuotot					
Vakuutusmaksutulo	386 880	393 675	382 795	393 675	1
Jälleenvakuuttajien osuus	-4 412	-5 898	-4 209	-5 898	
	382 469	387 776	378 586	387 776	
Vakuutusmaksuvastuun muutos	1 603	8 634	-578	8 634	
Vakuutusmaksutuotot yhteensä	384 071	396 411	378 007	396 411	
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset	-317 678	-295 199	-312 492	-295 199	
Jälleenvakuuttajien osuus	14 011	795	13 992	795	
	-303 667	-294 404	-298 500	-294 404	
Korvausvastuun muutos	32 385	-19 763	35 483	-19 763	
Jälleenvakuuttajien osuus	-22 538	19 475	-23 176	19 475	
	9 847	-289	12 307	-289	
Korvauskulut yhteensä	-293 820	-294 693	-286 193	-294 693	
Liikekulut	-101 963	-100 229	-100 363	-100 418	4
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	-11 712	1 489	-8 549	1 300	
Tasoitusmäärän muutos	-15 727	-30 467	-24 474	-30 467	
Vakuutustekninen kate	-27 439	-28 978	-33 023	-29 167	
Vakuutustekninen laskelma					
Henkivakuutus					
Vakuutusmaksutulo					
Vakuutusmaksutulo	164 142	166 687			
Jälleenvakuuttajien osuus	-1 063	-960			
Vakuutusmaksutulo yhteensä	163 079	165 728			
Osuus sijoitustoiminnan nettotuotosta	-39 615	68 576			
Muut vakuutustekniset tuotot					
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset	-95 505	-104 438			
Jälleenvakuuttajien osuus	-32	219			
Korvausvastuun muutos	-2 340	-3 252			
Kannansiirto					
Korvauskulut yhteensä	-97 877	-107 471			
Vakuutusmaksuvastuun muutos	13 378	-96 099			
Kannansiirto					
Liikekulut	-14 658	-14 798			
Vakuutustekninen tulos	24 306	15 936			

Muu kuin vakuutustekninen laskelma					
Vahinkovakuutuksen tekninen kate	-27 439	-28 978			
Henkivakuutuksen tekninen tulos	24 306	15 936			
Sijoitustoiminnan tuotot	141 948	167 200	80 481	109 639	6
Sijoitusten arvonkorotus	13 095	49 813			
Sijoitustoiminnan kulut	-160 909	-80 801	-80 027	-50 272	6
Sijoitusten arvonkorotusten oikaisu	-46 665	-8 278			
	-52 532	127 933	454	59 367	
Sijoitustoiminnan nettotuotto-osuuden siirto	39 615	-68 576			
Muut tuotot					
Sijoituspalvelutoiminnan tuotot	5 181	3 732			
Muut	4 486	1 428	44	25	
	9 667	5 161	44	25	
Muut kulut					
Sijoituspalvelutoiminnan kulut	-6 320	-4 231			
Muut	-4 315	-469	223	515	
	-10 635	-4 700	223	515	
Voitto/tappio varsinaisesta toiminnasta	-17 017	46 776	-32 301	30 740	
Osuus osakkuusyritysten tappioista/voitoista		51			
Voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-17 017	46 827	-32 301	30 740	
Tilinpäätössiirrot					
Poistoeron muutos			-237	-283	
Tuloverot					
Tilikauden verot	-2 590	-6 875	-202	-3 693	
Aikaisempien tilikausien verot	884	310	313	-388	
Laskennalliset verot	134	206			
	-1 571	-6 359	111	-4 081	
Vähemmistöosuudet	-915	-449			
Tilikauden voitto/tappio	-19 503	40 020	-32 427	26 376	

Tase

1 000 €	Konserni 2018	Konserni 2017	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Liite
VASTAAVAA					
Aineettomat hyödykkeet					
Muut pitkävaikutteiset menot	50 461	46 719	45 475	43 541	13
Liikearvo	74 989	1 685		11 795	13
Ennakkomaksut	14 310	12 230	12 682	11 795	13
	139 760	60 634	58 157	55 336	
Sijoitukset					7
Kiinteistösijoitukset					
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	371 222	361 854	179 123	162 000	8
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä			116 522	122 565	8
Lainasaamiset omistusyhteisyrittäyksiltä	1 843	1 843			
	373 065	363 698	295 645	284 565	
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä ja omistusyhteisyrittäyksissä					
Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä			174 484	53 220	9
Osakkeet ja osuudet osakkuusyrittäyksissä	2 070	2 070			9
	2 070	2 070	174 484	53 220	
Muut sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	1 138 293	1 172 955	817 852	874 204	12
Rahoitusmarkkinavälineet	575 428	488 384	132 921	193 967	
Kiinnelainasaamiset	33 254	32 865	30 467	30 010	
Muut lainasaamiset	29 290	37 127	28 483	36 335	10
Talletukset	1 100	1 000	1 100	1 000	
	1 777 365	1 732 330	1 010 823	1 135 517	
Jälleenvakuutustalletusaamiset	82	28	24	28	
Sijoitukset yhteensä	2 152 583	2 098 126	1 480 976	1 473 329	
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset	1 024 979	1 015 618			
Saamiset					
Ensivakuutustoiminnasta					
Vakuutuksenottajilta	84 811	70 579	67 458	70 179	
Jälleenvakuutustoiminnasta	594	960	544	823	
Muut saamiset	90 081	81 670	67 707	73 820	
Laskennalliset verosaamiset	2 086	649			
	177 572	153 858	135 708	144 822	
Muu omaisuus					
Aineelliset hyödykkeet					
Koneet ja kalusto	9 553	8 336	8 968	7 960	13
Tavaravarastot	606	306	289	293	
	10 159	8 642	9 256	8 253	
Rahat ja pankkisaamiset	123 346	108 595	44 663	62 480	
	133 504	117 237	53 920	70 732	
Siirtosaamiset					
Korot ja vuokrat	7 158	7 164	1 033	1 777	
Muut siirtosaamiset	17 046	18 679	12 617	15 682	
	24 204	25 844	13 651	17 459	
	3 652 602	3 471 316	1 742 412	1 761 678	

1 000 €	Konserni 2018	Konserni 2017	Emoyhtiö 2018	Emoyhtiö 2017	Liite
VASTATTAVAA					
Oma pääoma					16
Pohjarahasto	7 703	7 703	7 703	7 703	
Arvonkorotusrahasto	583	583	583	583	
Varmuusrahasto	278 174	251 798	278 174	251 798	
Hallituksen käyttövarat	59	59	59	59	
Edellisten tilikausien voitto	50 342	36 699			
Tilikauden voitto/tappio	-19 503	40 020	-32 427	26 376	
	317 358	336 861	254 092	286 519	
Tilinpäätössiirtojen kertymä					
Poistoero			1 571	1 334	
Vähemmistöosuudet	2 349	1 822			
Vakuutustekninen vastuovelka					
Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksuvastuu	156 172	126 297	126 875	126 297	
Henkivakuutuksen vakuutusmaksuvastuu	449 851	468 716			
Vahinkovakuutuksen korvausvastuu	1 112 202	1 023 595	988 112	1 023 595	
Jälleenvakuuttajien osuus	-14 418	-28 903	-5 727	-28 903	
	1 097 784	994 692	982 386	994 692	
Henkivakuutuksen korvausvastuu	152 745	154 139			
Vahinkovakuutuksen tasoisuusmäärä	372 457	311 784	336 258	311 784	
Vakuutustekninen vastuovelka yhteensä	2 229 010	2 055 628	1 445 518	1 432 773	
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuovelka	1 026 981	1 017 761			
Velat					
Jälleenvakuutustoiminnasta	2 786	3 330	422	2 592	
Muut velat	29 919	20 665	16 018	16 774	
Laskennalliset verovelat	9 871	7 369			
	42 576	31 364	16 440	19 366	
Siirtovelat	34 328	27 881	24 790	21 687	
	3 652 602	3 471 316	1 742 412	1 761 678	

Emoyhtiön rahoituslaskelma

Epäsuora rahoituslaskelma

1 000 €	2018	2017
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto varsinaisesta toiminnasta	-32 190	26 659
Oikaisut		
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	12 746	22 121
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonorotukset	20 470	15 775
Suunnitelman mukaiset poistot	13 152	27 544
Muut oikaisut	4 295	-51 401
Rahavirta ennen käyttö pääoman muutosta	18 473	40 698
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys/vähennys	8 776	13 535
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys/vähennys	178	-7 453
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	27 427	46 781
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-102	-111
Maksetut välittömät verot	3 974	-1 462
Liiketoiminnan rahavirta	31 299	45 207
Investointien rahavirta		
Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)	-29 960	-61 184
Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat)	-4 082	55 593
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-15 073	-14 990
Investointien rahavirta	-49 115	-20 581
Rahoituksen rahavirta		
Maksetut osingot/takuupääoman korot ja muu voitonjako	-	-
Rahavarojen muutos	-17 816	24 627
Rahavarat tilikauden alussa	62 480	37 853
Rahavarat tilikauden lopussa	44 663	62 480
	-17 816	24 627

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Tilinpäätös on laadittu kirjanpito-, osakeyhtiö- ja vakuutusyhtiölakien sekä vakuutusyhtiöitä valvovien viranomaisten päätöksiä, määräyksiä ja ohjeita noudattaen.

Sijoitusten kirjanpitoarvo

Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisinä. Kiinteistöosakkeet sekä maa- ja vesialueet esitetään taseessa hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisinä. Rakennuksiin kohdistuvat tuloutetut arvonorotukset poistetaan suunnitelman mukaan.

Sijoitusomaisuusluonteiset osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintamenon tai sitä alemman käyvän arvon määräisinä. Käyttöomaisuusluonteiset osakkeet ja osuudet kirjataan hankintamenuon tai sitä alempaan käypään arvoon, jos arvonalentumista pidetään pysyvänä. Hankintamenu lasketaan keskihintaa käyttäen.

Rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa hankintamenon määräisinä. Hankintamenu lasketaan keskihintaa käyttäen. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintamenon välinen erotus jaksotetaan korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuaikana. Vastuuta merkitään hankintamenon lisäykseksi tai vähennykseksi. Korkotason vaihtelusta aiheutuvia arvomuutoksia ei ole kirjattu. Liikkeeseenlaskijan luottokelpoisuuteen liittyvät arvonalentumiset kirjataan tulokseen.

Lainasaamiset ja talletukset esitetään taseessa nimellisarvon tai tätä pysyvästi alemman todennäköisen arvon määräisenä.

Sijoituksista aikaisemmin tehty arvonalennukset palautetaan tulosvaikutteisesti enintään alkuperäiseen hankintamenuon saakka käyvän arvon noustessa.

Valuuttajohdannaissopimuksia käytetään ensisijaisesti sijoitussalkkujen suojaukseen valuutta-kurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon suojausta. Kirjanpidollisesti johdannaisia kuitenkin käsitellään pääasiassa ei-suojaavina, vaikka johdannaiset toimivat tehokkaina suojauksina. Tilikauden aikana sopimusten sulkemisesta ja raukeamisesta syntyneet voitot ja tappiot on kirjattu tilikauden tuotoksi tai kuluksi. Ei-suojaavasti käsitellyn johdannaissopimuksen käyvän arvon ja sitä korkeamman kirjanpitoarvon/sopimuskurssin negatiivinen erotus kirjataan kuluksi. Realisoitumattomia tuottoja ei kirjata.

Korkojohdannaisia käytetään markkinaehtoisen vastuuvälin korkoriskin suojaamiseen tulevaisuuden arvomuutoksia vastaan yhtiön riskienhallinnan mukaisesti. Näitä korkojohdannaisia on käsitelty kirjanpidollisesti suojaavina. Suojauslaskentaa käytettäessä johdannaisten negatiivinen arvomuutos jätetään kirjaamatta kuluksi siltä osin kuin suojattavan kohteen arvomuutos kattaa sen ja edellyttäen että suojaus on tehokas. Mikäli kuitenkin suojaavien korkojohdannaisten negatiivinen arvomuutos ylittää suojattavan markkinaehtoisen vastuuvälin positiivisen arvomuutoksen, ylitys kirjataan sijoitusten arvonalentumisiin. Korkojohdannaisista merkitään tilikauden tuotoksi ja kuluksi sopimuksen perusteella tilikauteen kohdistuvat korot. Kirjanpidollisesti suojaavien korkojohdannaisten sulkemisen yhteydessä syntyvä voitto tai tappio jaksotetaan kunkin johdannaissopimuksen juoksuaikalle.

Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutos merkitään tuloslaskelmaan tuotoksi tai kuluksi.

Muun omaisuuden kuin sijoitusten kirjanpitoarvo

Muina pitkävaikutteisina menoina on aktivoitu huoneistojen perusparannusmenot sekä tietojärjestelmien suunnittelumenot ja lisäksi taseeseen on aktivoitu liikearvo. Ne ja kalusto esitetään taseessa suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä. Tietojärjestelmien aktivoinneista kirjataan arvonalennuksia, mikäli aktivoinnin ei voida enää katsoa tuottavan tuloa vastaisuudessa.

Vakuutusmaksusaamiset merkitään taseeseen todennäköiseen arvoon ja muut saamiset nimellisarvoon tai tätä pysyvästi alempaan todennäköiseen arvoon. Vakuutusmaksusaamisten nimellisarvosta on vähennetty kokemusperäinen raukeaminen, jolloin saadaan niiden todennäköinen arvo. Saaminen, josta ei todennäköisesti saada maksusuoritusta, kirjataan luottotappioksi.

Suunnitelman mukaiset poistot

Suunnitelman mukaiset poistot lasketaan hankintamenosta arvioidun taloudellisen vaikutusajan mukaan tasapoistoin. Arvioidut poistoajat ovat keskimäärin seuraavat:

Atk-ohjelmat	3–7 vuotta
Tietojärjestelmien suunnittelumenot	3–10 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	3–10 vuotta
Liikearvo	10 vuotta
Toimisto-, liike- ja teollisuusrakennukset	20–75 vuotta
Rakennusten ainesosat	10–20 vuotta
Kuljetusvälineet ja atk-laitteet	3–5 vuotta
Konttorikoneet ja -kalusto	7 vuotta

Sijoitusten arvonorotukset

Sijoitusomaisuusluonteisten sijoitusten arvonorotukset ja niiden oikaisu kirjataan tulosvaikutteisesti. Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset arvostetaan käypään arvoon ja muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti.

Käyttöomaisuusluonteisten sijoitusten arvonorotukset ja niiden peruutukset kirjataan sidotussa omassa pääomassa olevaan arvonorotusrahastoon. Rakennusten tuloutettu arvonorotus poistetaan suunnitelman mukaan.

Sijoitusten käypä arvo

Kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden arvoina käytetään korkeintaan markkinaperusteisia käypiä arvoja. Kohteet arvioidaan kassavirtaan perustuvalla tuottoarvomenetelmällä. Kiinteistösijoitusten vuosittaiseen käyvän arvon määrittämiseen osallistuu ulkopuolinen auktorisoitu kiinteistöarvioitsija ja yhtiön omat asiantuntijat.

Tytäryrityksenä olevan henkivakuutusyhtiön osakkeiden ja osuuksien käypä arvo perustuu Embedded Value -menetelmään. Tytäryhtiön Embedded Value perustuu muunneltuun Solvenssi II -taseeseen.

Noteerattujen arvopapereiden sekä sellaisten arvopapereiden, joille on olemassa markkinat, käypänä arvona käytetään vuoden viimeisintä saatavilla olevaa jatkuvan kaupankäynnin mukaista kurssia tai sen puuttuessa viimeisintä kaupankäyntikurssia. Noteeraamattomien arvopapereiden käypänä arvona käytetään todennäköistä luovutushintaa, jäljellä olevaa hankintamenoa tai substanssiin pohjautuvaa arvoa. Pääomasijoitusrahasto-osuuksien käypänä arvona on käytetty hallinnointiyhtiön ilmoittamaa arviota rahaston käyvästä arvosta tai sen puuttuessa hankintamenoa.

Johdannaisopimukset arvostetaan tilinpäätöspäivän markkinanoteeraukseen perustuen tai sen puuttuessa tilinpäätöspäivän swap-markkinanoteerauksista johdettuihin diskontto- ja termiinikorkokäyriin sekä tilinpäätöspäivän valuuttakursseihin perustuen.

Saamisten käypänä arvona käytetään nimellisarvoa tai sitä alemmaa todennäköistä arvoa.

Ulkomaanrahan määräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumapäivän kurssiin. Tilinpäätöksessä ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat sekä sijoitusten käyvät arvot on muutettu euroiksi käyttäen Euroopan keskuspankin julkaisemia tilinpäätöspäivän viitekursseja. Sekä tilikauden aikana että tilinpäätöksessä syntyneet kurssivoitot ja -tappiot merkitään kyseisten tulojen ja menojen oikaisueroiksi tai sijoitustoiminnan tuotoiksi ja kuluiksi, mikäli kurssierot liittyvät rahoitustapahtumiin. Vakuutusteknisen laskelman kurssieroja ei ole tuloslaskelmassa siirretty sijoitustoiminnan tuottoihin/kuluihin. Siirtämättä jättämisellä ei ole vaikutusta tuloslaskelman antamaan oikeaan ja riittävään kuvaan tuloksen muodostumisesta.

Henkilökunnan eläkejärjestelyt

Konserniyhtiöiden henkilöstön eläketurva on järjestetty TyEL-vakuutuksilla Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elossa. Tilivuoteen kohdistuvat eläkemenot on kirjattu suoriteperusteisesti kuluksi.

Tilinpäätössiirtojen kertymä ja laskennallisen veron käsittely

Lainsäädännön perusteella on mahdollista kirjata suunnitelman ylittäviä poistoja ja vapaaehtoisia varauksia. Konserniyhtiöiden tilinpäätöksissä tilinpäätössiirtojen kertymästä, rahastoiduista arvonkorotuksista ja sijoitusten arvostuseroista ei vähennetä laskennallista verovelkaa. Tuloutetut arvonkorotukset ovat veronalaista tuloa. Kirjanpidon ja verotuksen jaksotuseroista aiheutuvia laskennallisia verosaamisia ei ole kirjattu konserniyhtiöiden tilinpäätöksissä. Vastaavia laskennallisia verovelkoja ei konserniyhtiöillä ole. Konserni-tilinpäätöksessä on kirjattu yhdistelytoimenpiteistä sekä rahastoiduista arvonkorotuksista ja jaksotuseroista aiheutuvat laskennalliset verovelat ja verosaamiset.

Konsernitiilinpäätöksessä kertynyt poistoero on jaettu laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen sekä laskennalliseen verovelkaan ja omaan pääomaan. Käytetty verokanta on 20 prosenttia.

Vahinkovakuutuksen korvausvastuu

Korvausvastuuta laskettaessa noudatetaan sekä vakuutusyhtiölain että sosiaali- ja terveysministeriön ja Finanssivalvonnan määräyksiä ja ohjeita.

Korvausvastuu sisältää tilivuoden jälkeen yhtiön suoritettavaksi tulevat korvausmäärät, jotka aiheutuvat tilivuonna tai aikaisemmin sattuneista vahingoista ja muista vakuutustapahtumista.

Yhtiö muutti eräitä kollektiivisesti laskettuja vastuuvelan eriä. Korvaustoiminnan hoitokulujen varausta kasvatettiin noin 2,2 miljoonaa euroa. Liikennevakuutuksen kollektiivivarausta laskettiin 1 miljoonalla eurolla. Vastuuvelka nousi perustemuutosten takia siis 1,2 miljoonaa euroa.

Kaikkien eläkemuoitoisten korvausten korvausvastuun laskennassa sovelletaan korkoutusta, ja käytetty korkokanta on 1,5 prosenttia (1,5 %). Muihin korvausvastuun osiin ei sovelleta korkoutusta.

Yhtiö käyttää eläkevarausten laskennassa vakuutusyhtiöiden yleisesti käyttämää vuonna 2016 päivitettyä kuolevuusmallia luottamustasolla 75 prosenttia.

Korvausvastuuseen kuuluu myös erikseen taseessa esitettävä tasoitusmäärä. Tasoitusmäärä on runsasvahinkoisten vuosien varalle laskettu puskuri. Tasoitusmäärän suuruus määräytyy Finanssivalvonnan yhtiölle vuonna 2016 vahvistamien perusteiden mukaan.

Henkivakuutuksen vastuuvelka

Vastuuvelkaa laskettaessa noudatetaan sekä vakuutusyhtiölain että sosiaali- ja terveysministeriön ja Finanssivalvonnan määräyksiä ja ohjeita.

Sijoituksien arvonkehitykseen sidottuihin vakuutuksiin (sijoitussidonnaiset vakuutukset) ei liity laskuperustekorkoa. Muiden vakuutusten osalta vastuuvelka lasketaan vakuutuskohtaisesti ja käytettävä laskuperustekorko vaihtelee seuraavasti:

- Yksilöllisissä henki- ja eläkevakuutuksissa käytettävä laskuperustekorko on välillä 1–4,5 prosenttia, koron määrä riippuu vakuutuksen alkamisajankohdasta. Uusissa eläkevakuutussovimuksissa laskuperustekorko on 1 prosenttia.
- Kapitalisaatiosopimusten laskuperustekorko on välillä 0–2,5 prosenttia, koron määrä riippuu sopimuksen alkamisajankohdasta ja kohderyhmästä.
- Ryhmäeläkevakuutuksen laskuperustekorko on 0–3,5 prosenttia. Uudet ryhmäeläke-vakuutukset ovat vuosikorollisia (laskuperustekorko on 0 prosenttia).

Laskuperustekorkovaatimuksen täyttämiseksi vastuuvelkaa on täydennetty aiemmissa tilinpäätöksissä. Korkotäydennysvastuu 31.12.2018 oli noin 114,7 miljoonaa euroa. Täydennysten ansiosta vuotuinen sijoitustoiminnalle tuleva vähimmäistuottovaade tämän kannan osalta on 1,0 prosenttia.

Kohtuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 2 §:n mukaan henkivakuutusyhtiön on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutussopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottamien ylijäämien mukaan jaettaviin lisäetuihin. Tämä periaate edellyttää, että kohtuullinen osa näiden vakuutusten tuottamasta ylijäämästä tulee palauttaa lisäetuina kyseisille vakuutuksille, mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät tätä estä.

Henki-Fennian tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutettujen vakuutusten vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä vähintään riskittömän koron mukainen bruttotuotto. Lisäetujen jakamisessa otetaan huomioon vakuutuksen kesto ja takaisinosto-oikeus. Annettava tuotto määräytyy yhtiön sijoitusten pitkäaikaisen nettotuoton perusteella.

Vakuutuksen kokonaiskorolla tarkoitetaan vakuutussopimuksen laskuperustekorona ja kyseiselle sopimukselle hyvitetävien lisäetujen yhteismäärää. Hyvitettävien lisäetujen määrään vaikuttaa sopimuksen laskuperustekorona taso. Kun yhtiön saama sijoitusten nettotuotto on matala, alennetaan lisäetujen tasoa. Tällöin vakuutusten, joiden laskuperustekorko on matala, kokonaiskorko voi jäädä pienemmäksi kuin vakuutusten, joiden laskuperustekorko on korkea. Kun sijoitusten nettotuotto on korkea, voivat vakuutukset, joilla on matala laskuperustekorko, saada suurempaa kokonaiskorkoa kuin vakuutukset, joilla on korkea laskuperustekorko.

Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen, minkä johdosta sijoitustuotoista syntynyttä ylijäämää voidaan jaksottaa annettavaksi lisäetuina kyseiselle vakuutusryhmälle tulevina vuosina.

Lisäetujen tasoa rajoittavat omistajan asettamat pääoman tuottovaatimukset sekä yhtiön vakavaraisuustavoite. Vakavaraisuustavoite asetetaan sellaiseksi, että kaikki lainsäätäjän edellyttämät vakavaraisuusrajat ylittyvät ja että yhtiön on mahdollista ottaa riskiä sijoitustoiminnassa siinä määrin kuin vakavaraisuuden ylläpito, vastuuvelan tuottovaade ja omistajan tuottovaade edellyttävät.

Henki-Fennian hallitus päättää vakuutuksille annettavista lisäeduista vuosittain. Etukäteen vahvistettujen lisäetujen määrää voidaan kuitenkin muuttaa myös kesken vuoden, mikäli vakavaraisuus tai yleinen markkinatilanne sitä edellyttävät.

Riskihenkivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien ja työkyvyttömyysturvien osalta nimetyille vakuutusryhmille korotettujen korvaussummien muodossa.

Lisäetutavoitteet eivät ole sitovia, eivätkä ne ole osa yhtiön ja vakuutuksenottajan välistä vakuutussopimusta. Lisäetutavoitteet ovat voimassa toistaiseksi ja yhtiö pidättää itsellään oikeuden lisäetutavoitteiden muuttamiseen.

Kohtuusperiaatteen toteutuminen vuonna 2018

Henki-Fennian antamat lisäedut vuonna 2018 vastaavat yhtiön kohtuusperiaatteessaan asettamia tavoitteita. Vakuutuksille annettava tuotto määräytyy yhtiön sijoitusten pitkäaikaisen nettotuoton perusteella. Lisäetujen tasossa pyritään jatkuvuuteen. Lisäetuja annettaessa otetaan huomioon yhtiön vakavaraisuusasema.

Yhtiön saama sijoitustuotto oli kohtalainen vuonna 2018. Pitkään jatkuneesta erittäin matalasta korkotasosta johtuen yhtiö on siirtänyt vuosittain osan tuloksestaan korkotäydennysvastuuseen käytettäväksi tulevina vuosina laskuperustekorona kustantamiseen. Tilinpäätöksessä 31.12.2018 ei tehty uutta siirtoa korkotäydennysvastuuseen. Korkotäydennysvastuuta purettiin suunnitelman mukaisesti.

Uusien eläkevakuutusten laskuperustekorko on ollut jo useiden vuosien ajan matala (0–1 prosenttia). Lisäetujen jatkuvuuden turvaamiseksi vuoden 2017 tuloksesta siirrettiin 3,8 miljoonaa euroa tulevien lisäetujen vastuuseen käytettäväksi 0 ja 1 prosentin laskuperustekorona eläkevakuutusten lisäetujen kustantamiseen. Vuonna 2018 hyvitetyt lisäkorot on kustannettu tulevien lisäetujen vastuuta purkamalla.

Riskiton korko on pysynyt alhaalla sekä lyhyiden korkojen että pitkien valtion lainojen osalta vuodesta 2009 alkaen. Henki-Fennian hyvittävä kokonaiskorko on ylittänyt selvästi vastaavan sijoitusajan riskittömän koron vuosina 2009–2018. Lisäetujen jakamisessa on otettu huomioon paitsi sopimuksen laskuperustekorko, myös vakuutuksen kesto ja takaisinosto-oikeus. Tästä johtuen eläkevakuutuksille hyvittämä kokonaiskorko on ollut korkeampi kuin säästövakuutuksille hyvittämä korko. Alla on taulukko Henki-Fennian hyvittämistä kokonaiskoroista vuonna 2018:

Korkotuottoisten vakuutusten vuotuiset kokonaiskorot 2018

Laskuperuste-korko	Yksilöllinen säästövakuutus	Yksilöllinen eläkevakuutus	Ryhmäeläke-vakuutus	Kapitalisaatio-sopimus
4,50 %	4,50 %	4,50 %		
3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	
2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %
2,00 %			2,00 %	
1,50 %	1,50 %			1,50 %
1,00 %	1,00 %	1,60 %	1,60 %	1,00 %
0,00 %			1,60 %	0,60 %

Riskihenkivakuutuksista syntyneitä ylijäämää jaetaan riskivakuutuksille vahinkotapahtuman yhteydessä maksettavina lisäsummina. Vuonna 2018 maksetut lisäsummat, 392 692 euroa, kustannettiin edellisessä tilinpäätöksessä tehtyä tulevien lisäetujen vastuuta purkamalla. Vakuutuskohtaisten lisäsummien määriä korotettiin vuonna 2018.

Konsernitilinpäätös

Fennian konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki sellaiset tytäryhtiöt, joissa emoyhtiöllä on suoraan tai välillisesti yli puolet äänivallasta. Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia kuuluu konserniin tytäryhtiönä. Henki-Fennian ja sen tytäryhtiöiden yhdistely konsernitilinpäätökseen tehdään Henki-Fennian alakonsernitilinpäätöksen perusteella. Konserniin kuuluvat myös Fennia Varainhoito Oy ja sen 70 prosenttisesti omistama Fennia Kiinteistökehitys Oy sekä Fennia-palvelu Oy. Konserniin on yhdistelty myös eFennia Oy (omistusosuus 20 prosenttia, äänioikeus 63,6 prosenttia). Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt muut tytäryhtiöt ovat kiinteistöyhtiöitä. Konserniin kuului vuoden 2018 lopussa 26 kiinteistöyhtiötä, joista 12 kuului Henki-Fennian muodostamaan alakonserniin.

Fennia osti 27.11.2018 Folksam Vahinkovakuutus Oy:n koko osakekannan. Kauppahinta sekä kauppaan liittyvät kulut olivat yhteensä 106 miljoonaa euroa. Tästä kohdistettiin oman pääoman lisäksi osa vastuuvélkaan sekä osakkeisiin ja rahoitusmarkkinavélaineisiin, mutta merkittävä osa muodosti konserniaktiivan 74 miljoonaa euroa, joka poistetaan 10 vuodessa. Folksamin tulos vuodelta 2018 on yhdistelty konsernitilinpäätökseen tilivuoden viimeisen kuukauden osalta.

Konsernitilinpäätös on laadittu emoyhtiön ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien, taseiden ja liitetietojen yhdistelminä, joista on eliminoitu yhtiöiden väliset saamiset ja velat, tuotot ja kulut, voitonjako sekä keskinäinen osakeomistus. Tuloksesta ja omasta pääomasta erotetaan vähemmistön osuus omaksi eräkseen. Keskinäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmää käyttäen. Käyttöomaisuuserille kohdistettu konserniaktiiva poistetaan kyseisen käyttöomaisuuserän poistosuunnitelman mukaisesti. Kohdistamatta jäänyt konserniliiikearvo poistetaan 10 vuodessa.

Kiinteistötytäryhtiöiden kirjanpidossa osakkeiden hankinta-ajankohtana olleet arvonorotukset on peruutettu, koska niiden muodostamisperuste on vaikuttanut tytäryhtiön osakkeiden hankintahintaan.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty osakkuusyrityksinä pääomaosuusmenetelmällä yhtiöt, joiden äänivallasta konserni omistaa 20–50 prosenttia. Poikkeuksena ovat omistukset (20–50 prosenttia) keskinäisissä asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöissä sekä yhteissijoitusyrityksissä, jotka jätetään yhdistelemättä. Yhdistelemättä jättämisellä ei ole merkittävää vaikutusta konsernin tulokseen ja vapaaseen omaan pääomaan.

Konsernitilinpäätökseen ei ole yhdistelty kahta Fennia Varainhoito Oy:n hallinnoimaa erikoissijoitusrahastoa Fennica Toimitilat I ja Fennica Tontit.

Vuonna 2013 perustettuun Fennica Toimitilat -rahastoon luovutettiin Fenniasta, Henki-Fenniasta sekä Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Eterasta apportisijoituksina kiinteistökohteita, joiden luovutuksesta kirjautui konsernin vuoden 2013 tulokseen 12 miljoonaa euroa luovutusvoittoja. Fennia ja Henki-Fennia eivät ole perustamisvaiheen sijoitusten jälkeen tehneet lisämerkintöjä rahastoon. Rahaston voitto-osuudet on kirjattu maksuhetkellä yhtiön sijoitustoiminnan tuottoihin. Rahaston tuloksiin perustuvat voitto-osuudet on kirjattu maksuhetkellä yhtiöiden sijoitustoiminnan tuottoihin (v.2018 3,7 miljoonaa euroa, edellisinä vuosina yhteensä 9,3 miljoonaa euroa). Fennica Toimitilat I -erikoissijoitusrahaston osuuksien käypä arvo konsernitilinpäätöksessä oli 39,9 miljoonaa euroa. Fennia-konsernin omistusosuus rahastosta 31.12.2018 oli 19 %.

Vuonna 2017 perustettuun Fennica Tontit -rahastoon luovutettiin Fenniasta apportisijoituksina kiinteistökohteita, joiden luovutuksesta kirjautui konserniin vuoden 2017 tulokseen 2,8 miljoonaa euroa luovutusvoittoa. Lisäksi Fennia myi rahastoon kiinteistökohteita, joista kirjautui konserniin 0,6 miljoonaa euroa myyntivoittoa. Rahasto ei ole maksanut voitto-osuuksia. Fennica Tontit -erikoissijoitusrahaston osuuksien käypä arvo konsernitilinpäätöksessä oli 14,9 miljoonaa euroa. Fennia-konsernin omistusosuus rahastosta 31.12.2018 oli 30 %.

Konsernin omistukset rahastoissa ovat taseessa hankintahintaisina kiinteistörahasto-osuuksina ja niiden käyvän arvon ja

hankintahinnan välinen arvostusero sisältyy konsernin sijoitusten arvostuseroihin. Yhdisteleminen konsernitilinpäätökseen on tarpeetonta oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta, koska omistukset ovat konsernin näkökulmasta sijoituksia, joiden esittäminen sijoituksissa antaa oikeat ja riittävät tiedot konsernin kannalta.

Konserniyhtiöt 31.12.2018

Konsernitilinpäätökseen sisältyvät seuraavat tytäryhtiöt

eFennia Oy
Folksam Vahinkovakuutus Oy
Fennia-palvelu Oy
Fennia Varainhoito Oy
Fennia Kiinteistökehitys Oy
Asunto Oy Espoon Myllynkivi
Asunto Oy Helsingin Vattuniemenkuja 8
Asunto Oy Helsingin Viikinportti
Asunto Oy Keravan Jaakonkulma
Kiinteistö Oy Eagle Lahti
Kiinteistö Oy Joensuun Metropol
Kiinteistö Oy Kyllikinportti 2
Kiinteistö Oy Ruosilantie 4-6
Kiinteistö Oy Ruosilantie 11
Kiinteistö Oy Televisiokatu 1
Kiinteistö Oy Televisiokatu 3
Kiinteistö Oy Tampereen Rautatienkatu 21
Kiinteistö Oy Tampereen Ratapihan kulma
Kiinteistö Oy Vantaan Kaivokselantie 9
Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia
tytäryhtiöt
    Kiinteistö Oy Teohypo
    Kiinteistö Oy Espoon Niittyrinne 1
    Kiinteistö Oy Vaajakosken Varaslahdentie 6
    Kiinteistö Oy Sellukatu 5
    Kiinteistö Oy Vasaraperän Liikekeskus
    Kiinteistö Oy Koivuhaanportti 1-5
    Kiinteistö Oy Mikkelin Hallituskatu 1
    Kiinteistö Oy Vasaramestari
    Kiinteistö Oy Konalan Ristipellontie 25
    Asunto Oy Jyväskylän Jontikka 2
    Asunto Oy Tampereen Vuoreksen Puistokatu 76
    Munkinseudun Kiinteistö Oy

Konsernitilinpäätökseen sisältyvät osakkuusyhtiönä

Uudenmaan Pääomarahasto Oy

Emoyhtiön liitetiedot

Tuloslaskelman ja taseen liitetiedot

1. Vakuutusmaksutulo

1 000 €	2018	2017
Vahinkovakuutus		
Ensivakuutus		
Kotimaasta	382 338	393 284
Jälleenvakuutus	457	390
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	382 795	393 675

2. Vakuutusluokkaryhmäkohtainen tulos, emoyhtiö

Vakuutusluokka-ryhmä	Vuosi	Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	Vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta	Korvauskulut ennen jälleenvakuuttajien osuutta	Liikekulut ennen jälleenvakuuttajien palkkioita ja voitto-osuuksia	Jälleenvakuuttajien osuus	Vakuustekninen kate ennen yhteistakuuerän ja tasoitusmäärän muutosta
Lakisääteinen tapaturma	2018	74 549	74 602	-59 791	-12 590	-250	1 972
	2017	81 962	81 934	-52 975	-12 814	-245	15 900
	2016	82 392	82 307	-96 523	-13 395	-296	-27 908
Muu tapaturma ja sairaus	2018	43 490	42 935	-39 800	-11 645	-103	-8 613
	2017	44 244	44 731	-29 573	-11 766	-110	3 281
	2016	45 165	43 952	-33 514	-12 132	-121	-1 815
Moottori-ajoneuvovastuu	2018	65 231	66 952	-39 590	-20 041	-139	7 182
	2017	67 149	72 379	-65 682	-20 353	-278	-13 934
	2016	78 334	79 411	-52 898	-21 784	-266	4 462
Maa-ajoneuvot	2018	73 198	73 166	-62 267	-22 026	-41	-11 168
	2017	71 433	73 915	-55 756	-21 217	-27	-3 085
	2016	76 916	76 800	-60 266	-20 968	81	-4 353
Palo- ja muu omaisuusvahinko	2018	80 783	80 449	-51 838	-21 713	-11 835	-4 937
	2017	84 207	85 250	-82 895	-22 076	15 460	-4 262
	2016	86 505	86 435	-63 152	-22 790	-647	-154
Vastuu	2018	21 992	20 566	-5 426	-5 460	-1 656	8 024
	2017	20 699	19 975	-12 289	-5 377	332	2 642
	2016	23 470	23 553	-12 811	-5 382	1 563	6 923
Muut	2018	23 093	23 101	-18 117	-6 906	818	-1 104
	2017	23 591	23 727	-15 646	-6 840	-579	663
	2016	24 233	24 333	-10 816	-7 034	-662	5 821
ENSIVAKUUTUS YHTEENSÄ	2018	382 338	381 772	-276 829	-100 382	-13 204	-8 644
	2017	393 284	401 911	-314 816	-100 444	14 554	1 205
	2016	417 016	416 790	-329 980	-103 485	-348	-17 022
Jälleenvakuutus	2018	457	445	-180	-170	0	95
	2017	390	398	-146	-157	0	95
	2016	338	335	-221	-149	0	-36
YHTEENSÄ	2018	382 795	382 217	-277 009	-100 552	-13 204	-8 549
	2017	393 675	402 309	-314 962	-100 601	14 554	1 300
	2016	417 353	417 125	-330 202	-103 634	-348	-17 058
Tasoitustasojen muutos	2018						-24 474
	2017						-30 467
	2016						-12 993
VAKUUTUS-TEKNINEN KATE	2018						-33 023
	2017						-29 167
	2016						-30 051

3. Vakuutusmaksutulosta vähennetyt erät

1 000 €	2018	2017
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	1 426	1 417
Jakojärjestelmämaksut	26 324	25 877
Vakuutusmaksuvero	64 064	66 193
Palosuojelumaksu	806	899
Liikenneturvallisuusmaksu	652	671
Työsuojelumaksu	1 343	1 386
	94 616	96 443

4. Liikekuluerittelyt

1 000 €	2018	2017
Kokonaisliikekulut toiminnoittain		
Maksetut korvaukset	35 838	40 303
Liikekulut	100 363	100 418
Sijoitustoiminnan hoitokulut	4 337	4 356
Muut kulut	-223	-516
Yhteensä	140 314	144 562
Toimintokohtaiset suunnitelmapoistot		
Maksetut korvaukset	3 941	10 908
Liikekulut	6 849	14 241
Sijoitustoiminnan hoitokulut	459	464
Yhteensä	11 248	25 613
Tuloslaskelman liikekulujen erittely		
Vakuutusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	9 288	9 311
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	60	47
Muut vakuutusten hankintamenot	47 110	47 848
	56 458	57 205
Vakuutusten hoitokulut	22 063	23 800
Hallintokulut	22 031	19 595
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot ja voitto-osuudet	-189	-182
Yhteensä	100 363	100 418

5. Erittely henkilöstökuluista, henkilöstöstä ja toimielinten jäsenistä

1 000 €	2018	2017
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	52 513	51 313
Eläkekulut	9 493	9 019
Muut henkilösivukulut	5 323	5 259
Yhteensä	67 329	65 591
Johdon palkat ja palkkiot		
Toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen	820	804
Hallitus	275	237
Hallintoneuvosto	58	51
	1 154	1 092
Toimitusjohtajan eläkeikä määräytyy TyEL:in mukaan.		
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	859	892
Tilintarkastajan palkkiot		
Tilintarkastus	56	68
Veroneuvonta	5	4
Muut palvelut	12	4
	73	76

KPMG Oy Ab:n suorittamat muut kuin tilintarkastuspalvelut Fennia-konsernin yhtiöille tilikaudella 2018 olivat yhteensä 106 178,95 euroa.

Palvelut koostuivat veropalveluista 10 524,50 euroa ja muista palveluista 36 340,09 euroa

6. Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely

1 000 €	2018	2017
Sijoitustoiminnan tuotot		
Tuotot sijoituksista saman konsernin yrityksiin		
Osinkotuotot	3 108	1 584
Korkotuotot		
Tuotot kiinteistösijoituksista	3 108	1 584
Korkotuotot		
Saman konsernin yrityksiltä	2 071	2 265
Muut tuotot		
Saman konsernin yrityksiltä		198
Muilta yrityksiltä	17 342	15 111
	19 413	17 574
Tuotot muista sijoituksista		
Osinkotuotot	15 313	12 781
Korkotuotot	5 147	7 628
Muut tuotot	2 303	1 372
	22 763	21 781
Yhteensä	45 283	40 939
Arvon alentumisten palautukset	6 518	5 563
Myyntivoitot	28 681	63 137
YHTEENSÄ	80 481	109 639
Sijoitustoiminnan kulut		
Kulut kiinteistösijoituksista		
Saman konsernin yrityksille	-8 930	-9 152
Muille yrityksille	-3 842	-5 604
	-12 772	-14 756
Kulut muista sijoituksista	-5 499	-4 592
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut		
Muille yrityksille	-102	-111
	-102	-111
Yhteensä	-18 373	-19 459
Arvon alentumiset ja poistot		
Arvon alentumiset	-26 987	-21 338
Rakennusten suunnitelmapoistot	-1 904	-1 931
	-28 891	-23 268
Myyntitappiot	-32 763	-7 544
YHTEENSÄ	-80 027	-50 272
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	454	59 367

7. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero

1 000 €	Sijoitukset 31.12.2018			Sijoitukset 31.12.2017		
	Jäljellä oleva hankinta-meno	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankinta-meno	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöt	13 148	15 276	68 402	14 362	16 770	71 602
Kiinteistöosakkeet saman konsernin yrityksissä	71 964	71 964	119 580	62 493	62 493	103 059
Kiinteistöosakkeet omistusyhteisyrityksissä	55 214	55 214	57 298	57 717	57 717	59 781
Muut kiinteistöosakkeet	36 586	36 670	38 000	24 935	25 020	26 003
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	116 522	116 522	116 522	122 565	122 565	122 565
Sijoitukset saman konsernin yrityksissä						
Osakkeet ja osuudet	174 484	174 484	206 658	53 220	53 220	59 194
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	817 852	817 852	876 869	874 204	874 204	937 725
Rahoitusmarkkinavälineet	132 921	132 921	132 764	193 967	193 967	191 936
Kiinnelainasaamiset	30 467	30 467	30 467	30 010	30 010	30 010
Muut lainasaamiset	28 483	28 483	28 483	36 335	36 335	36 335
Talletukset	1 100	1 100	1 100	1 000	1 000	1 000
Jälleenvakuutustalletesaamiset	24	24	24	28	28	28
	1 478 764	1 480 976	1 676 167	1 470 836	1 473 329	1 639 238
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta	-8 115			-6 885		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonorotuksia		1 578			1 859	
Muita arvonorotuksia		634			634	
		2 212			2 493	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			195 191			165 909
Johdannaisten käypä arvo ja arvostusero						
Ei suojaavat johdannaiset	-827	-827	-808	-97	-97	2 177
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			19			2 274
Arvostusero yhteensä			195 210			168 183

8. Kiinteistösijoitukset

Kiinteistösijoitusten muutokset

1 000 €	Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä
Hankintameno 1.1.	197 133	122 565
Lisäykset	12 191	
Vähennykset	-6 770	-6 043
Siirrot tilien välillä	7 924	
Hankintameno 31.12.	210 479	116 522
Kertyneet poistot 1.1.	-29 830	
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	2 387	
Tilikauden poistot	-1 904	
Kertyneet poistot 31.12.	-29 347	
Arvon alentumiset 1.1.	-15 479	
Vähennysten ja siirtojen arvonalentumiset		
Tilikauden arvonalentumiset	-204	
Arvon alentumisten palautukset	3 499	
Arvon alentumiset 31.12.	-12 184	
Arvonkorotukset 1.1.	10 175	
Vähennykset	-	
Arvonkorotukset 31.12.	10 175	
Kirjanpitoarvo 31.12.	179 123	116 522

Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet:

Jäljellä oleva hankintameno	15 795
Kirjanpitoarvo	15 744
Käypä arvo	19 752

9. Sijoitukset saman konsernin yrityksissä

1 000 €

Muutokset saman konsernin yrityksissä 1.1.2018–31.12.2018

	Osakkeet ja osuudet saman konsernin yrityksissä
Hankintameno 1.1.	53 220
Lisäykset	121 456
Hankintameno 31.12.	174 676
Kertyneet arvonalentumiset 1.1.	
Arvonalentumiset	-192
Kertyneet arvonalentumiset 31.12.	-192
Kirjanpitoarvo 31.12.	174 484

10. Muut sijoitukset

1 000 €	2018	2017
Muut lainasaamiset eriteltynä vakuuden mukaan		
Muu vakuus	28 483	36 335

11. Saamiset

1 000 €	2018	2017
Muut saamiset		
Saman konsernin yrityksiltä	1 974	4 836

12. Omistukset muissa yrityksissä

1 000 €	Osuus kaikista osakkeista %	Kirjanpitoarvo 31.12.2018	Käypä arvo 31.12.2018
Osakkeet ja osuudet, kotimaiset			
Holiday Club Resorts Oy	1,7639 %	1 097	1 097
Nordia Rahasto Oy	19,5246 %	1 679	1 679
Panostaja Oyj	6,6026 %	3 316	3 316
Pihlajalinna Oyj	8,8371 %	17 191	17 191
Revenio Group Oyj	1,1220 %	282	3 384
Uudenmaan Pääomarahasto Oy	13,7094 %	1 054	1 054
Muut		3 153	3 719
Osakkeet ja osuudet, ulkomaiset			
Tanska			
SOS - International A/S	11,5000 %	398	11 217
Yhdysvallat			
Broadcom Inc	0,0010 %	281	571
NVIDIA CORP	0,0009 %	142	641
Muut		109 667	131 405
Sijoitusrahasto-osuudet			
Kotimaiset:			
Aktia Em Mrkt Local Currency Bond+ D		28 179	28 179
Erikoisjoitusrah. Fennica Toimitilat I E-osuus		31 000	31 418
Erikoisjoitusrahasto Fennica Tontit C-osuus		14 500	14 927
Evli Euro Likvidi B		5 009	5 012
Evli Short Corporate Bond B		51 864	51 962
FIM Forest Non-UCITS Fund		1 000	1 101
FIM IG Green ESG		3 500	3 500
Nordea Korko S Kasvu (Moderate Yield Fund)		12 629	12 629
OP-Euro A		5 993	5 993
Muut		26	26
Ulkomaiset:			
Caymansaaret			
Cassiopeia Fund/The		4 000	4 052
Golden China Fund		1 934	3 784
Irlanti			
First Trust Eurozone AlphaDEX UCITS ETF		4 033	4 033
Institutional Cash Series PLC - Institutional Euro		4 984	4 984
Institutional Cash Series PLC - Institutional US D		102 493	108 363
iShares Edge MSCI Europe Multifactor UCITS ETF EUR		8 944	8 944
Muzinich Funds - Emerging Markets Short Duration F		10 301	10 301
Muzinich Funds - EnhancedYield Short-Term Fund		26 550	26 738
Muzinich Funds Asia Credit Opportunities Fund		5 743	5 743
Nomura Funds Ireland - Nomura US High Yield Bond F		18 982	18 982
Specialist Investor Funds PLC - M&G European Loan		75 519	76 481
Luxemburg			
Aberdeen Global - Emerging Markets Corporate Bond		38 674	39 656
BNP Paribas InstiCash Money 3M EUR		41 793	41 793
BNP Paribas InstiCash USD		30 539	32 418

European Specialist Investment Funds - M&G Europea	29 825	29 825
Oddo Compass Euro Credit Short Duration Fund	40 044	40 044
Ossiam Shiller Barclays Cape Us Sector Value Tr Eu	17 264	17 823
Taaleri Sicav - Taaleri Rhein Value Equity	8 047	10 454
Ranska		
Oddo Asset Management Oddo Tresorerie 3-6 Mois	24 385	24 385
Ruotsi		
Brummer & Partners Lynx Fund	1 971	1 971
Muut	9	9
Pääomarahastot, kotimaiset		
MB Equity Fund IV Ky	1 966	3 446
Selected Mezzanine Funds I Ky	521	1 005
Selected Private Equity Funds I Ky		1 452
Fennia Avainrahasto II Ky	2 082	2 082
Fennia Avainrahasto Ky	1 737	1 737
Juuri Rahasto I Ky	4 891	4 936
Korona Fund III Ky	1 266	1 266
Muut	863	1 091
Pääomarahasto-osuudet, ulkomaiset		
Iso-Britannia		
Euro Choice IV GB Limited	1 090	3 226
Duke Street Capital VI LP	588	588
Guernsey		
Partners Group European Buyout	1 477	1 485
Partners Group European Mezzanine	1 392	1 410
The Triton Fund III L.P.	2 843	3 091
Jersey		
Triton Smaller Mid-Cap Fund I L.P.	854	854
Yhdysvallat		
Kayne Anderson Senior Credit Fund	7 466	7 580
Muut	819	819
	817 852	876 869

13. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset

1 000 €	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksu	Koneet ja kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2018	113 596	11 795	21 619	147 010
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-352		-3 883	-4 235
Lisäykset	10 764	13 518	3 718	28 000
Vähennykset	-	-12 630	-729	-13 359
Hankintameno 31.12.2018	124 009	12 682	20 725	157 416
Kertyneet poistot 1.1.2018	-51 385		-13 659	-65 044
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	352		3 883	4 235
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-		437	437
Tilikauden poistot	-8 830		-2 418	-11 248
Kertyneet poistot 31.12.2018	-59 863		-11 758	-71 621
Arvonalentumiset 1.1.2018	-18 671			-18 671
Tilikauden arvonalentumiset	-			
Arvonalentumiset 31.12.2018	-18 671			-18 671
Kirjanpitoarvo 31.12.2018	45 475	12 682	8 968	67 125

14. Velat

1 000 €	2018	2017
Muut velat		
Saman konsernin yrityksille	1 988	524

15. Oma pääoma

1 000 €	2018
Sidottu	
Pohjarahasto 1.1. / 31.12.	7 703
Arvonkorotusrahasto 1.1. / 31.12.	583
Sidottu yhteensä	8 286
Vapaa	
Varmuusrahasto 1.1.	251 798
Rahastoidun arvonkorotusrahaston peruutus	
Siirto edellisen tilikauden tappioista	26 376
Varmuusrahasto 31.12.	278 174
Hallituksen käyttövarat 1.1. / 31.12.	59
Edellisten tilikausien voitto/tappio 1.1.	-
Edellisen tilikauden voitto/tappio	26 376
Siirto varmuusrahastoon	-26 376
Edellisten tilikausien voitto/tappio 31.12.	-
Tilikauden voitto/tappio	-32 427
Vapaa yhteensä	245 806
Oma pääoma yhteensä	254 092
Arvonkorotusrahaston erittely 31.12.2018	
Sijoitusomaisuuden arvonkorotukset	337
Käyttöomaisuuden arvonkorotukset	246
	583
Laskelma voitonjakokelpoisista varoista 31.12.2018	
Tilikauden tappio	-32 427
Varmuusrahasto	278 174
Hallituksen käyttövarat	59
	245 806

16. Vakuudet ja vastuusitoumukset

1 000 €	2018	2017
Omasta puolesta annetut		
Johdannaissopimuksista johtuva vastuu		
Ei suojaavat		
Valuuttajohdannaiset		
Termiini- ja futuurisopimukset		
Avoimet		
Kohde-etuuden arvo	189 982	232 889
Käypä arvo	-808	2 177
Suljettujen ja erääntyneiden ei-suojaavien johdannaisten tulos on kirjattu täysimääräisesti tulosvaikutteisesti		
Suljettujen ja erääntyneiden suojaavien johdannaisten realisoitunut tulos jaksetaan tulokseen johdannaissopimuksen alkuperäiselle juoksujalle.		
Päättäneellä tilikaudella suljettujen korkojohdannaisten nettotulos oli -959.919,80 euroa, josta tilikaudelle jaksotettu 53.791,70 euroa.		
Aikaisemmillä tilikausilla suljettujen korkojohdannaisten tuloksesta tilikaudelle on jaksotettu tappiota 586.957,33 euroa.		
Ei-suojaavien johdannaissopimusten negatiiviset arvostuserot käsitellään kirjanpidossa tulosvaikutteisesti.		
Johdannaiskaupan vakuudeksi annetut arvopaperit		
Leasing- ja vuokravastuut	6 086	6 776
Muut vastuusitoumukset		
Arvonlisäverotuksen ryhmärekisteröintiin liittyen yhtiö on muiden Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian verovelvollisuusryhmän jäsenten kanssa yhteisvastuullisesti vastuussa ryhmän tilitettävistä arvonlisäveroista.		
Omasta puolesta	344	174
Muiden yritysten puolesta	382	51
Kiinteistöinvestointien AVL:n 120 §:n mukainen tarkistusvastuu	-	11
Sijoitussitoumukset		
Sitouduttu merkitsemään pääomarahastojen osuuksia	35 207	29 545
Sitouduttu maksamaan kiinteistösjoitusten osuuksia	16 952	6 952
Keskeneräisten rakennuskohteiden maksamattomat urakkaerät	3 490	4 398

17. Lähipiirilainat ja -liiketoimet

Yhtiö on myöntänyt 3 986 283,38 euroa rahalainoja vakuutusyhtiön lähipiiriin kuuluville.

Yhtiöllä ei ole vastuita eikä vastuusitoumuksia vakuutusyhtiön lähipiiriin kuuluville.

Yhtiöllä ei ole lähipiiriliiketoimia, jotka olisi tehty muita kuin tavanomaisia kaupallisia ehtoja noudattaen.

Konsernia koskevat liitetiedot

Fennian konsernitilinpäätöksestä on saatavissa jäljennös yhtiön pääkonttorista osoitteesta Kyllikinportti 2, Helsinki.

Konsernin tulostulosanalyysi (M€)

	2014	2015	2016	2017	2018
Vahinkovakuutus **					
Vakuutusmaksutuotot	418	417	412	396	384
Korvauskulut	-329	-329	-326	-295	-294
Liikekulut	-99	-95	-103	-100	-102
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut	-	-	-	-	-
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	-10	-7	-17	1	-12
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonnkorotukset	83	90	17	59	-13
Muut tuotot ja kulut	1	1	1	0	-1
Osuus osakkuusyritysten voitosta/tappiosta	-1	0	0	0	-
Liikevoitto/-tappio	73	84	1	61	-25
Tasotusmäärän muutos	-44	-44	-13	-30	-16
Vahinkovakuutuksen voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	30	40	-12	31	-41
Henkivakuutus					
Vakuutusmaksutulo	151	199	206	166	163
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonnkorotukset ja niiden oikaisut	63	122	89	69	-40
Maksetut korvaukset	-77	-83	-90	-104	-96
Vastuuvclan muutos ennen lisäetuja ja tasotusmäärän muutosta	-117	-221	-180	-95	11
Liikekulut	-12	-13	-14	-15	-15
Muut vakuutustekniset tuotot	-	-	-	-	-
Vakuutustekninen tulos ennen lisäetuja ja tasotusmäärän muutosta	9	3	10	20	24
Muut tuotot ja kulut	0	0	1	0	0
Liikevoitto	9	3	11	21	24
Tasotusmäärän muutos	-1	9	0	0	0
Lisäedut	-1	-5	-2	-4	0
Henkivakuutuksen voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	7	6	9	16	24
Voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	37	46	-3	47	-17
Tuloverot ja muut välittömät verot	-9	-8	0	-6	-2
Vähemmistöosuudet	0	0	0	0	-1
Konsernin voitto/tappio tilikaudelta	27	37	-4	40	-20

** Vahinkovakuutuksen luvut sisältävät myös Folksamin luvut siltä ajalta kuin se on kuulunut konserniin

Tunnusluvut

		2014	2015	2016	2017	2018
Konsernin tunnusluvut						
Liikevaihto	M€	728	840	737	704	511
Vakuutusmaksutulo	M€	583	629	624	560	551
Liikevoitto/-tappio	M€	82	87	11	82	-1
Voitto/tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	M€	37	46	-3	47	-17
Kokonaistulos	M€	109	12	49	113	-5
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä		1 263	1 157	1 044	1 012	1 009
Vahinkovakuutuksen tunnusluvut						
Vakuutusmaksutulo	M€	430	429	417	394	387
Vahinkosuhte	%	78,6	78,8	79,1	74,3	76,5
Vahinkosuhte ilman perustekorkokulua	%	75,5	75,6	75,8	71,3	73,9
Liikekulusuhte	%	23,8	22,9	25,1	25,3	26,6
Yhdistetty kulusuhte	%	102,4	101,7	104,1	99,7	103,1
Yhdistetty kulusuhte ilman perustekorkokulua	%	99,3	98,5	100,9	96,6	100,6
Liikevoitto/-tappio	M€ *	73	84	1	61	-25
Kokonaistulos	M€	80	52	26	81	15
Kokonaispääoman tuotto	%	5,6	3,7	2,1	4,9	1,2
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	M€	89	59	42	79	27
Tuotto sitoutuneelle pääomalle	%	6,2	3,9	2,7	4,7	1,6
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä		1 077	1 043	935	892	876
Henkivakuutuksen tunnusluvut						
Vakuutusmaksutulo	M€	153	200	207	167	164
Liikekustannus kuormitustulosta	% *	120,4	112,0	103,9	103,6	100,8
Liikevoitto/-tappio	M€ *	9	3	11	21	24
Kokonaistulos	M€	30	-38	14	31	23
Kokonaispääoman tuotto	%	7,8	5,5	5,1	4,5	3,5
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	M€	50	35	30	25	18
Tuotto sitoutuneelle pääomalle	%	7,4	5,0	4,3	3,3	2,4
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä		50	54	53	52	52

* Konsernitilinpäätöksen mukaiset tunnusluvut

Sijoitusjakauma käyvin arvoin

	Perusjakauma				Riskijakauma ⁸						
	31.12.2018		31.12.2017		31.12.2018		2017	2016	2015	2014	
	milj. eur	%	milj.eur	%	milj.eur	% ¹⁰	% ¹⁰	% ¹⁰	% ¹⁰	% ¹⁰	
Korkosijoitukset yhteensä	811,5	47,1	847,4	49,7	811,5	47,1	49,7	51,5	55,9	53,6	
Lainasaamiset ¹	64,9	3,8	72,2	4,2	64,9	3,8	4,2	3,7	2,4	2,4	
Joukkovelkakirjalainat	363,0	21,1	481,6	28,2	363,0	21,1	28,2	28,6	29,9	43,9	
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1 2}	383,6	22,3	293,6	17,2	383,6	22,3	17,2	19,2	23,7	7,3	
Osakesijoitukset yhteensä	458,8	26,7	410,2	24,0	458,8	26,7	24,0	21,0	20,1	21,7	
Noteeratut osakkeet ³	200,4	11,6	314,7	18,4	200,4	11,6	18,4	14,9	12,7	13,6	
Pääomasijoitukset ⁴	35,6	2,1	29,9	1,8	35,6	2,1	1,8	1,9	2,1	2,4	
Noteeraamattomat osakkeet ⁵	222,8	12,9	65,6	3,8	222,8	12,9	3,8	4,1	5,4	5,8	
Kiinteistösijoitukset yhteensä	442,0	25,7	433,0	25,4	442,0	25,7	25,4	27,0	23,1	23,7	
Suorat kiinteistösijoitukset	394,1	22,9	377,3	22,1	394,1	22,9	22,1	21,4	19,6	20,1	
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	47,9	2,8	55,6	3,3	47,9	2,8	3,3	5,6	3,5	3,6	
Muut sijoitukset	9,0	0,5	15,4	0,9	9,0	0,5	0,9	0,8	0,9	0,8	
Hedge-rahastosijoitukset ⁶	9,8	0,6	13,2	0,8	9,8	0,6	0,8	0,8	0,9	0,7	
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
Muut sijoitukset ⁷	-0,8	0,0	2,2	0,1	-0,8	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	
Sijoitukset yhteensä	1 721,4	100,0	1 706,0	100,0	1 721,4	100,0	100,0	100,3	100,0	99,8	
Johdannaisten vaikutus ⁹								-0,3	-0,3	0,0	
Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä	1 721,4	100,0	1 706,0	100,0	1 721,4	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Jvk-salkun modifioitu duraatio	1,20										

1) Sisältää kertyneet korot

2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat

3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle

4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infratraktuurisijoitukset

5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt

6) Sisältää kaikentyyppiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta

7) Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin

8) Riskijakauma voidaan esittää vertailukausilta sitä mukaan kun tietoa kertyy (ei taannehtivasti).

Mikäli luvut esitetään vertailukausilta ja kaudet eivät ole täysin vertailukelpoisia tulee tästä antaa tieto.

9) Sisältää johdannaisten vaikutuksen riski- ja perusjakauman erotukseen. Johdannaisten vaikutus voi olla +/- Eron korjauksen jälkeen riskijakauman loppusumma täsmää perusjakaumaan.

10) Suhteellinen osuus lasketaan käyttäen jakajana "Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä" -rivin loppusummaa.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle

	Sijoitustoim. nettotuotot markkina-arvo ⁸	Sitoutunut pääoma ⁹	Tuotto- % sitoutuneelle pääomalle				
	2018	2018	2018	2017	2016	2015	2014
Tuotto € / % sit. pääomalle	milj. euroa	milj. euroa	%	%	%	%	%
Korkosijoitukset yhteensä	10,6	875,7	1,2	0,1	2,5	0,8	4,3
Lainasaamiset ¹	0,0	67,9	0,0	2,7	-1,1	6,4	-7,0
Joukkovelkakirjalainat	0,6	410,9	0,1	-0,1	4,0	-0,3	5,2
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1 2}	10,0	396,9	2,5	-0,4	0,3	2,4	2,9
Osakesijoitukset yhteensä	19,6	375,2	5,2	9,3	2,7	12,9	9,1
Noteeratut osakkeet ³	-25,9	257,6	-10,0	9,7	7,0	19,6	12,4
Pääomasijoitukset ⁴	4,2	31,0	13,6	24,4	12,3	12,5	11,2
Noteeraamattomat osakkeet ⁵	41,2	86,5	47,7	1,0	-11,9	2,5	0,7
Kiinteistösijoitukset yhteensä	17,8	434,7	4,1	6,1	6,2	6,3	9,0
Suorat kiinteistösijoitukset	14,8	386,8	3,8	7,0	6,0	6,2	8,8
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	3,0	47,9	6,2	2,5	6,8	6,8	10,0
Muut sijoitukset	-16,2	16,7	-97,0	921,3	-51,0	2,3	10,1
Hedge-rahastosijoitukset ⁶	-1,2	12,0	-9,7	1,6	-4,7	4,5	8,6
Hyödykesijoitukset							
Muut sijoitukset ⁷	-15,1	4,8	-316,5	-202,3	143,5		
Sijoitukset yhteensä	31,7	1702,3	1,9	4,9	3,1	4,1	6,4
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-4,2						
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvin	27,5	1702,3	1,6	4,7	2,7	3,9	6,2

1) Sisältää kertyneet korot

2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat

3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle

4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infratraktuurisijoitukset

5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt

6) Sisältää kaikenlaiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta

7) Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin

8) Raportointikauden lopun ja alun markkina-arvojen muutos - kauden aikana tapahtuneet kassavirrat

Kassavirralla tarkoitetaan myyntien/tuottojen ja ostojen/kulujen erotusta

9) Sitoutunut pääoma = Markkina-arvo raportointikauden alussa + päivittäin / kuukausittain aikapainotetut kassavirrat

Tunnuslukujen laskentakaavat

YLEISET TUNNUSLUVUT

Liikevaihto =

Vahinkovakuutuksen liikevaihto

- + vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta
- + sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
- + muut tuotot

Henkivakuutuksen liikevaihto

- + vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta
- + sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
- + muut tuotot

Kokonaistulos = liikevoitto (tappio) +/- taseen ulkopuolisten arvostuserojen muutos

Kokonaispääoman tuotto käyvin arvoin (%) =

- +/- liikevoitto tai tappio
- + rahoituskulut
- + perustekorkokulu
- +/- sijoitusten arvostuserojen muutos
- + taseen loppusumma
- sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvélka
- +/- sijoitusten arvostuserot

Tunnusluvun jakaja lasketaan tilikauden ja edellisen tilikauden taseen mukaisten arvojen keskiarvona.

Henkivakuutuksessa perustekorkokululla tarkoitetaan vakuutuksille vuoden aikana hyvitettyä takuukorkoa lisättyä/vähennettynä mahdollisilla takuukoron täydennysvastuun muutoksilla.

Vahinkovakuutuksessa perustekorkokululla tarkoitetaan diskontatun korvausvastuun purkautumisen vaikutusta yhtiön korvauskuluun sen diskontatessa pääomamuotoiset eläkkeet. Se lasketaan kertomalla vuoden alun diskontattu korvausvastuu edellisen vuoden lopussa käytetyllä perustekorolla.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle käyvin arvoin (%)

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin suhteessa sitoutuneeseen pääomaan lasketaan sijoituslajeittain ja sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon kauden aikana tapahtuneet kassavirrat.

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä = Tunnusluku lasketaan keskiarvona kalenterikuukausien lopussa lasketuista henkilökunnan lukumääristä.

VAHINKOVAKUUTUS

Vakuutusmaksutulo = vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta.

Vahinkosuhte % =

korvauskulut

vakuutusmaksutuotot

Vahinkosuhte (ilman perustekorkokulua) % =

korvauskulut (ilman perustekorkokulua)

vakuutusmaksutuotot

Liikekulusuhde % =

liikekulut

vakuutusmaksutuotot

Tunnusluvut lasketaan jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen.

Yhdistetty kulusuhde % = vahinkosuhte + liikekulusuhde

Yhdistetty kulusuhde (ilman perustekorkokulua) % =

vahinkosuhte (ilman perustekorkokulua) + liikekulusuhde

HENKIVAKUUTUS

Vakuutusmaksutulo = vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta

Liikekustannussuhde (% kuormitustulosta) =

+ liikekulut ennen vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen muutosta

+ korvausten selvittelykulut

kuormitustulo

Riskit sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinta

1 Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnasta yleisesti

Fennia-konsernin, johon kuuluvat emoyhtiö Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia (jäljempänä Fennia) sekä sen tytäryhtiöt Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia (jäljempänä Henki-Fennia), Folksam Vahinkovakuutus Oy (jäljempänä Folksam Vahinkovakuutus, 27.2.2019 jälkeen Fennia Vahinkovakuutus Oy) ja Fennia Varainhoito Oy (jäljempänä Fennia Varainhoito), riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan kehikko kuvataan konserniyhtiöiden hallitusten vahvistamissa periaateasiakirjoissa. Keskeisin näistä asiakirjoista on Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteet, jossa kuvataan sekä riskien- että vakavaraisuuden hallinnan yleiset periaatteet konsernissa.

Fennia-konsernissa riskienhallinnalla tarkoitetaan koordinoituja strategioita, prosesseja, periaatteita ja toimenpiteitä, joilla konserniin ja konserniyhtiöihin kohdistuvat riskit tunnistetaan, mitataan, hallitaan, seurataan ja raportoidaan. Vakavaraisuuden hallinnalla puolestaan tarkoitetaan strategioita, prosesseja, periaatteita ja toimenpiteitä, joilla määritetään ja ohjataan konserniyhtiöiden ja konsernin riskinkantokykyä, riskinottohalukkuutta ja riskinsietokykyä sekä keskeisten riskien rajoituksia.

2 Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan organisointi

Fennian hallitus konsernin emoyhtiön hallituksena on sen ylin päätöksentekaelin ja kantaa vastuun riskien- ja vakavaraisuuden hallinnasta ja sen sovittamisesta osaksi konsernin hallintojärjestelmää. Fennian hallituksen vastuulla on varmistaa, että konserniin kuuluvien yhtiöiden erityispiirteet ja konsernin sisäiset yhteydet (mm. sisäiset transaktiot, kaksinkertaiset pääomat, pääomien siirrettävyys ja pääomien käyttö yleensä) tulevat asianmukaisesti huomioon otetuiksi.

Fennian ja Henki-Fennian hallitukset ovat vastuussa siitä, että yhtiöt noudattavat konsernin riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita. Niiden vastuulla on erityisesti varmistaa, että yhtiöissä on toiminnan laatuun, laajuuteen ja monimutkaisuuteen nähden riittävällä tavalla järjestetty hallintojärjestelmä, mukaan lukien sisäinen valvonta ja riskienhallintajärjestelmä.

Fennia Varainhoidon hallituksen vastuulla on varmistaa, että yhtiö noudattaa Fennia-konsernin riskienhallintajärjestelmän periaatteita siltä osin kuin yhtiön toiminnan erityispiirteet eivät edellytä niistä poikkeamista.

Muiden konserniyhtiöiden kohdalla Fennia-konsernin riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan periaatteita noudatetaan soveltuvien osin. Muut konserniyhtiöt ovat pääosin kiinteistöyhtiöitä.

Vakuutusyhtiöiden taseen hallintaa varten on perustettu konsernitasoinen ALCO-komitea, jonka keskeisimmät tehtävät ovat luoda vakuutusyhtiöiden hallituksille ehdotus sijoitusstrategiasta (ALM-suunnitelma), muuttaa strategiaa tarvittaessa hallitusten asettamia rajoituksia rikkomatta ja raportoida taseen riskeistä hallituksille. Komitean puheenjohtajana toimii Fennian toimitusjohtaja.

Riskien- ja vakavaraisuuden hallintaa koskevien tehtävien valmistelua, ohjaamista, koordinoitua ja tiedon välittämistä varten konsernissa toimii riskienhallinnan johtoryhmä. Ryhmän puheenjohtajana toimii konsernin talousjohtaja.

Fennia Varainhoidon osalta saman tyyppisiä kysymyksiä käsitellään yhtiön laajennetussa johtoryhmässä. Sen puheenjohtajana toimii Fennia Varainhoidon toimitusjohtaja.

Riskienhallintajärjestelmän ohjausmalli perustuu kolmen puolustuslinjan malliin, jossa:

1. Ensimmäisellä puolustuslinjalla eli liike- ja tukitoiminnoilla on ensisijainen vastuu päivittäisestä riskienhallinnasta ja riskien raportoinnista hyväksyttyjen periaatteiden mukaisesti.
2. Toinen puolustuslinja vastaa mm. riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan tulkinnoista, kehittämisestä, suunnittelusta ja raportoinnista sekä tukee, seuraa ja arvioi ensimmäisen puolustuslinjan riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan prosessien implementointia.
3. Kolmannen puolustuslinjan tehtävänä on varmistaa sisäisen valvonnan sekä riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan vaikuttavuus ja tehokkuus.

Kolmen puolustuslinjan mallissa vastuu riskien- ja vakavaraisuuden hallinnasta jakautuu seuraavasti eri toimijoiden kesken:

- Toimitusjohtaja

Toimitusjohtaja kantaa toimivan johdon tukemana yleisvastuun riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan asianmukaisesta toteuttamisesta hallituksen päätösten mukaisesti.

- Liike- ja tukitoiminnot

Kukin liike- ja tukitoiminto vastaa ensisijaisesti päivittäisestä riskienhallinnasta ja riskien raportoinnista hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti, seuraa oman osa-alueensa kokonaisriskiprofiilia (toisen puolustuslinjan tuella) ja varmistaa konsernin riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan dokumentaation mukaisen toiminnan osa-alueellaan.

- Aktuaaritoiminto

Vakuutusyhtiön vastuullinen vakuutusmatemaatikko vastaa aktuaaritoiminnosta ja siitä, että hinnoittelussa ja vakuutusteknisen vastuuvelan laskennassa sovellettavat vakuutusmatemaattiset menetelmät ovat asianmukaiset. Vastuullinen vakuutusmatemaatikko määrittelee myös vakuutusteknisen vastuuvelan tason. Aktuaaritoiminnolla on rooli paitsi ensimmäisen myös toisen puolustuslinjan toimijana. Aktuaaritoiminto osallistuu riskienhallintajärjestelmän tehokkaaseen täytäntöönpanoon, erityisesti riskienhallintamenetelmien luomiseen, mutta myös yrityksen oman riski- ja vakavaraisuusarvion toteuttamiseen.

- Riskienhallinta

Riskienhallintayksikkö ja Compliance ja operatiiviset riskit -yksikkö muodostavat yhdessä riskienhallintatoiminnon. Riskienhallintatoiminnolla on päävastuu toisen puolustuslinjan tehtävistä, ja se vastaa mm. riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan tulkinnoista, kehittämisestä, suunnittelusta sekä ohjeista ja menettelytavoista. Toiminnon tehtävänä on ylläpitää kokonaisnäkemyksiä konserniyhtiöiden ja konsernin riskiprofiilista ja raportoida siitä yhtiön johdolle. Toiminto myös tukee hallituksen ja toimitusjohtajan sekä liike- ja tukitoimintojen riskien- ja vakavaraisuuden hallintatyötä mm. osallistumalla riskienhallintajärjestelmän kehittämiseen ja arvioimalla sen toimivuutta sekä laatimalla analyyssejä riskiasemaa koskevan päätöksenteon tueksi.

- Compliance

Toiseen puolustuslinjaan kuuluva Compliance ja operatiiviset riskit -yksikkö varmistaa, että toiminnassa noudatetaan sääntelyä, finanssialan itsesääntelyä sekä konsernin sisäisiä ohjeita ja että asiakassuhteissa noudatetaan asianmukaisia menettelytapoja. Se myös tunnistaa ja arvioi säädosmuutosten vaikutuksia, säännösten noudattamisen laiminlyöntiin liittyviä riskejä sekä säännösten noudattamisessa mahdollisesti esiintyneiden puutteiden estämiseksi ja korjaamiseksi tehtyjen toimenpiteiden riittävyyttä. Lisäksi yksikkö edistää säännösten noudattamista ennakoivalla neuvonnalla sekä kehittää sisäisiä menettelytapoja, joilla säännösten noudattamista voidaan valvoa tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

- Sisäinen tarkastus

Sisäinen tarkastus tukee konsernia tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta- sekä johtamis- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen.

Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on seurata ja arvioida konsernin sisäisen valvonnan ja muun hallinnon riittävyyttä ja tehokkuutta mm. seuraavilla osa-alueilla:

- yhtiön strategian ja tavoitteiden saavuttaminen
- vakavaraisuuden hallintaprosessin kattavuus ja luotettavuus
- riskienhallinnan tehokkuus
- resurssien käytön taloudellisuus ja tarkoituksenmukaisuus
- lakien ja määräysten sekä sisäisten toimintaperiaatteiden, suunnitelmien ja ohjeiden noudattaminen
- informaation oikeellisuus, riittävyys ja tarkoituksenmukaisuus
- omaisuuden turvaaminen.

Riskienhallintayksikkö ja Compliance ja operatiiviset riskit -yksikkö on integroitu Fennia-konsernin organisaatioon tavalla, joka varmistaa niiden toiminnan operatiivisen riippumattomuuden. Ne ovat vapaita sellaisista vaikutteista, jotka voisivat vaarantaa niiden tehtävien suorittamisen objektiivisesti, tasapuolisesti ja riippumattomasti. Sisäinen tarkastus puolestaan on sekä ensimmäisen että toisen puolustuslinjan toiminnoista riippumaton.

3 Riskienhallinta

Riskillä tarkoitetaan epävarmaa tapahtumaa ja sen seurausta, joka voi olla yritykselle uhka tai mahdollisuus.

Konsernin riskienhallinnan strategioiden ja prosessien kokonaisuus jaetaan seuraaviin osa-alueisiin:

1. Riskien tunnistaminen

Ensimmäisen puolustuslinjan liike- ja tukitoiminnot tunnistavat ja arvioivat toimintaa ja tavoitteita uhkaavat riskit sekä vuosisuunnittelun yhteydessä, että päivittäisessä operatiivisessa toiminnassa.

2. Riskien mittaaminen

Riskien mittaamisprosessissa arvioidaan mahdollisuuksien mukaan riskien vakavuutta sekä niiden välisiä riippuvuuksia. Riskien mittaamisen tavoitteena on luoda yhteismitalliset mittarit eri riskeille ja parantaa riskien vertailtavuutta. Riskien mittaaminen ja vertailu ovat välttämättömiä siksi, että niiden avulla voidaan kohdentaa riskienhallintatoimenpiteet toiminnan kannalta oleellisimpiin riskeihin. Riskien mittaamisessa sovelletaan lähtökohtaisesti ns. Value at Risk -perusteista menetelmää. Riskienhallintatoiminto koordinoi riskien vakavuuden ja riippuvuuksien mittaamista sekä mittaamisessa käytettäviä menetelmiä.

3. Riskien hallinta

Hallintaprosessissa riskit priorisoidaan ja suunnitellaan hallintatoimenpiteitä, joilla riskejä pyritään kontrolloimaan tai rajoittamaan. Ensimmäinen puolustuslinja riskien omistajana toteuttaa asianmukaisen riskien hallinnan ja suunnittelee hallintatoimenpiteet. Toinen puolustuslinja tukee, seuraa ja arvioi ensimmäisen puolustuslinjan suorittamaa hallintaa, mutta riippumattomuuden varmistamiseksi ei osallistu operatiivisten päätösten tekemiseen. Eri riskialueilla käytettävät hallintakeinot on kuvattu tarkemmin luvuissa 3.1–3.10.

4. Riskien seuranta

Konsernissa toteutetaan kvantitatiivista riskiseurantaa, joka koostuu erilaisista riski-indikaattoreista sekä kvalitatiivista riskiseurantaa, johon kuuluvat mm. suunniteltujen ja päätettyjen hallintatoimenpiteiden seuraaminen, arvioiminen ja mahdollinen testaaminen. Ensimmäinen puolustuslinja varmistaa, että riskien asianmukainen seuranta on olemassa ja että riskeistä saadaan niiden hallintaa varten riittävästi tietoa. Ensimmäinen puolustuslinja seuraa suunnittelemaansa ja päättämäänsä hallintatoimenpiteitä sekä arvioi niiden vaikutusta. Toinen puolustuslinja toteuttaa riippumatonta kvantitatiivista ja kvalitatiivista riskien seurantaa, jolla se tukee ensimmäisen puolustuslinjan riskienhallintatyötä.

5. Riskien raportointi

Riskien toteutumisesta ja niiden vaikutuksista sekä läheltä piti -tilanteista raportoidaan konsernissa sovitun ilmoittamisprosessin mukaisesti. Riskienhallinta- ja Compliance- ja operatiiviset riskit -yksiköt raportoivat riskeistä säännöllisesti riskienhallinnan johtoryhmälle sekä asiaan kuuluville hallituksille.

Edellä kuvattuja riskienhallinnan strategioita ja prosesseja sovelletaan riskienhallinnan helpottamiseksi laaditun riskikartan kaikkiin riskialueisiin, joita ovat:

- vakuutusriskit
- rahoitusmarkkinariskit
- vastapuoliriskit
- operatiiviset riskit
- kvantitatiivisten menetelmien riskit
- keskittymäriskit
- likviditeettiriski
- strategiset riskit
- maineriski
- ryhmäriskit.

3.1 Vakuutusriskit

Vakuutusriskit liittyvät vakuutusyhtiön perusliiketoimintaan eli vakuuttamiseen.

Merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät riskin valintaan, myynnin ohjaukseen ja riskin hinnoitteluun, eli kyseessä on tappioriski siitä, että tulevista vakuutuskorvauksista aiheutuvat kustannukset (ml. liikekulut) ylittävät vakuutuksista saadut vakuutusmaksut. Vakuutusriskeihin sisältyvät myös suurvahinkoriskit (esimerkiksi katastrofiriski) ja jälleenvakuutussuojien asianmukaisuusriski.

Vakuutusriskeihin liittyy myös tappioriski, joka johtuu vakuutusteknisen vastuuvelan epäedullisesta arvonmuutoksesta, eli varausriski. Varausriski liittyy vastuuvelan laskennassa tehtyjen oletusten epävarmuuteen ja arvioitujen korvausmäärien, liikekulujen ja näiden kassavirtojen epäedullisiin poikkeamiin toteutuneista kuluista.

Varausriskin vakuutusteknisiin riskitekijöihin luetaan mm. biometriset riskit (kuolleisuus-, pitkäikäisyys-, työkyvyttömyys- ja vastaavat riskit) ja erilaiset raukeamisriskit, kuten henkivakuutuksen takaisinostoriski.

Vakuutusteknistä vastuuvelkaa koskevat myös eräät rahoitusmarkkinariskit, kuten inflaatio ja diskonttokorko.

Vakuutustoiminta perustuu vakuutusriskien ottamiseen, riskien hajauttamiseen vakuutuskannan sisällä ja riskien hallintaan. Vakuutusmaksuriskin hallinnan tärkeimmät keinot ovat asianmukainen riskien valinta (vastuunvalinta), hinnoittelu ja vakuutusehdot sekä jälleenvakuutussuojan hankkiminen.

Vastuunvalinnalla ohjeistetaan myyntiä ja varmistetaan vakuutustoiminnan kannattavuutta. Vastuunvalintaa hallitaan tutkimalla tilastollisesti aiempia vahinkotapauksia, jotka ovat myös perustana hinnoittelulle. Vastuunvalintaohjeissa määritellään, millaisia riskejä voidaan vakuuttaa ja miten suuria vakuutusmääriä sallitaan.

Vakuutusriskien hinnoittelussa pyritään riskivastaavuuteen asettamalla sitä korkeampi hinta mitä suurempi riski on kyseessä ja päinvastoin. Hinnoittelun lähtökohtana on tietovaraston oikeellisuus ja riittävyys sekä se, että vakuutettava kohde tunnetaan riittävän hyvin. Ainoastaan tältä pohjalta voidaan tehdä asianmukaiset riskianalyysit ja päättää riittävästä vakuutusmaksun tasosta.

Vakuutusehtojen merkitys vakuutusriskin rajoittamisessa on olennainen. Vakuutusehdoissa määritellään mm. vakuutussopimuksen kattavuus ja korvausten rajoitukset. Vakuutusriskin hallinnassa on tärkeää, että ei-toivotut riskit suljetaan pois tai rajoitetaan sopimusteitse toivotulle tasolle.

Vahinkovakuutuksessa eräistä vakuutuslajeista, kuten lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta ja liikennevakuutuksesta, on erityislainsäädäntöä, jossa on määritelty vakuutusturvan kattavuus, mikä estää vakuutusehtojen muuttamisen siltä osin. Lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa ja liikennevakuutuksessa on myös säädöksiä, jotka rajoittavat vakuutusyhtiön vastuuta. Eläkeläisten korvausten inflaatoriski ja sairaanhoitokuluihin liittyvät pitkäaikaiset korvausriskit on siirretty vakuutusalan yhteisesti kustannettaviksi ns. jakojärjestelmän kautta.

Vastuuvelan laskennassa sovelletaan erilaisia kvantitatiivisia menetelmiä, jotka ovat varausriskin hallinnassa keskeisessä asemassa. Menetelmien lisäksi käytettävien tietojen riittävyys ja laatu sekä niiden hallinta vaikuttavat olennaisesti varausriskin luonteeseen.

Henkivakuutuksessa lainsäädäntö rajoittaa henkivakuutusyhtiön oikeutta korottaa vakuutusmaksuja tai muuttaa sopimusehtoja. Tällöin sopimusten pituus vaikuttaa varausriskin ns. biometristen riskien tasoon. Mikäli tehdyt oletukset osoittautuvat riittämättömiksi eivätkä vakuutusmaksut ole muutettavissa, on vastuuvelkaa täydennettävä odotettavissa olevaa tappiota vastaavalla määrällä.

Suurilta vahingoilta ja vahinkotapahtumilta suojaudutaan ja niitä hallitaan ottamalla jälleenvakuutuksia. Suurvahinkoriskien hallinnassa on tärkeää, että menevän jälleenvakuutuksen rakenne ja omalle vastuulle jäävä osa riskeistä/vahingoista mitoitetaan vakavaraisuuteen ja vakuutusvelvoitteisiin nähden sopivaksi, jotta tehokas riskinsiirto toteutuu.

Jälleenvakuutuksen käyttöön liittyy liitännäisriskejä, kuten jälleenvakuutuksen saatavuus-, hinta- ja vastapuoliriski. Jälleenvakuutusriskiä ja siihen liittyvää vastapuoliriskiä pienennetään vahinkovakuutustoiminnassa siten, että jälleenvakuuttajaksi hyväksytään vain riittävän vakavaraisuusluokituksen omaava yhtiö. Lisäksi asetetaan rajoituksia sille, kuinka suuria osuuksia yksittäisellä jälleenvakuuttajalla voi jälleenvakuutusohjelmassa olla. Henkivakuutustoiminnassa menevän jälleenvakuutuksen käyttö on vähäistä ja keskittyy sen takia muutamien vastapuoliin.

Määrällisiä tietoja Fennian tilinpäätöksen vastuuvelan riskimuuttujista

Muutoksen vaikutus vastuovelkaan ilman tasoitusmäärää

Diskonttokorko	Alenee 0,1 %-yksikköä	+12 milj. €
Inflaatoriski	Kasvaa 1 %	+6 milj. €
Kuolevuus	Keski-ikä pidentyy 1 v.	+13 milj. €

Määrällisiä tietoja Folksam Vahinkovakuutuksen tilinpäätöksen vastuuvelan riskimuuttujista

Muutoksen vaikutus vastuovelkaan ilman tasoitusmäärää

Diskonttokorko	Alenee 0,1 %-yksikköä	+1,5 milj. €
Inflaatoriski	Kasvaa 1 %	+0,3 milj. €
Kuolevuus	Keski-ikä pidentyy 1 v.	+1,8 milj. €

3.2 Rahoitusmarkkinariskit

Rahoitusmarkkinariskillä tarkoitetaan tappioriskiä, joka johtuu suoraan tai välillisesti rahoitusmarkkinoiden muuttujien, kuten korkojen, osakkeiden, kiinteistöjen, valuuttakurssien ja korkomarginaalien, arvojen tason ja volatiliiteetin heilahteluista.

Sijoitustoiminta ja sen hallinta ovat rahoitusmarkkinariskien hallinnassa erityisasemassa. Merkittävimmät riskit liittyvät sijoitusten arvojen alenemiseen ja sijoitusten yhteensopimattomuuteen vakuutusteknisen vastuuvelan luonteen kanssa (ns. ALM-riski).

Rahoitusmarkkinariskien merkittävimmät hallintakeinot ovat asianmukainen sijoitusinstrumenttien valinta, sijoitusten hajauttaminen ja riskien rajoittaminen. Riskien rajoittamisessa voidaan käyttää myös johdannaissopimuksia.

Rahoitusmarkkinariskien hallinnan lähtökohtana on, että varat sijoitetaan sellaiseen omaisuuteen ja sellaisiin välineisiin, joiden riskit voidaan tunnistaa, mitata, hallita, seurata ja raportoida. Lisäksi uusiin omaisuuseriin ja sijoitusvälineisiin kohdistetaan ennen niiden hankkimista toimenpiteitä, joilla varmistetaan uusien omaisuuserien tai sijoitusvälineiden hallittavuus ja sopivuus liiketoimintaan sekä riskienhallintaan.

Sijoitusten riittävällä hajauttamisella tavoitellaan optimaalista hajautushyötyä, riskikorjattua tuottoa ja varojen ja velkojen yhteensopivuutta.

Keskeinen rahoitusmarkkinariskien hallintamenetelmä on riskien rajoittaminen vakavaraisuuden näkökulmasta. Allokointirajoitteilla varmistetaan, että sijoitusomaisuus on riittävästi hajautettu eri omaisuusluokkiin. Lisäksi määritellään yksityiskohtaisempia rajoitteita, joilla varmistetaan, että myös omaisuuslajien sisällä hajautus on riittävä.

Määrällisiä tietoja Fennian sijoitussalkun riskimuuttujista

Muutoksen vaikutus varoihin

Korkosijoitukset	Korkotaso +1 %-yksikköä	-15 milj. €
Osakesijoitukset	Arvonmuutos -20 %	-84 milj. €
Kiinteistösijoitukset	Arvonmuutos -10 %	-44 milj. €

Määrällisiä tietoja Folksam Vahinkovakuutuksen sijoitussalkun riskimuuttujista

Muutoksen vaikutus varoihin

Korkosijoitukset	Korkotaso +1 %-yksikköä	-3 milj. €
Osakesijoitukset	Arvonmuutos -20 %	-2 milj. €
Kiinteistösijoitukset	Arvonmuutos -10 %	-1 milj. €

Määrällisiä tietoja Henki-Fennian sijoitussalkun riskimuuttujista

Muutoksen vaikutus varoihin

Korkosijoitukset	Korkotaso +1 %-yksikköä	-33 milj. €
Osakesijoitukset	Arvonmuutos -20 %	-15 milj. €
Kiinteistösijoitukset	Arvonmuutos -10 %	-11 milj. €

3.3 Vastapuoliriskit

Vastapuoliriskissä huomioidaan mahdolliset tappiot, jotka johtuvat vakuutusyhtiön vastapuolten odottamattomasta maksukyvyttömyydestä.

Samoin kuin rahoitusmarkkinariskien hallinnassa, vastapuoliriskien hallinnan lähtökohtana on, että vastapuolet ja niihin liittyvät riskit voidaan tunnistaa, mitata, hallita, seurata ja raportoida.

Vastapuoliriskiä aiheutuu lähinnä (korkomarginaaliriski käsitellään rahoitusmarkkinariskinä):

- johdannaissopimusten vastapuolista, jolloin ainoastaan sopimusten mahdollinen positiivinen markkina-arvo on alttiina riskille
- maksamattomista jälleenvakuutussaamisista ja jälleenvakuuttajien osuudesta korvausvastuusta
- vakuutusasiakkailta olevista saamisista
- asiakasrahoituksesta.

Johdannaissopimusten vastapuoliriskin hallinnassa vastapuoliriskiä arvioidaan ennen kuin johdannaisvastapuolen kanssa tehdään sopimuksia. Liikkeeseenlaskijoiden ja vastapuolten luottokelpoisuuden arvioinnissa käytetään tukena pääasiassa luottoluokituslaitosten antamia luokituksia. Vastapuoliriskin rajoittamiseksi on luottokelpoisuudelle asetettu vähimmäistaso ja rajat vastuun enimmäismäärälle vastapuolta kohden.

Jälleenvakuutustoiminnan vastapuoliriskin hallinnassa on vastapuoliriskin rajaamiseksi asetettu vaatimukset muun muassa jälleenvakuuttajien luottokelpoisuusluokille ja vastuun enimmäismäärälle jälleenvakuuttajaa kohden. Samoin kuin johdannaissopimusten vastapuoliriskin osalta, luottoluokituslaitosten luokituksia käytetään jälleenvakuuttajien luottokelpoisuuden arvioinnin tukena.

Vastapuoliriskiä syntyy myös vakuutusasiakkailta olevista saamisista. Asiakkaiden vakuutusmaksusaamisista syntyvä vastapuoliriski on yleensä pieni, koska maksun saamatta jääminen johtaa vakuutusturvan peruuttamiseen tai pienentymiseen.

Asiakasrahoituksen vastapuoliriskin hallinnan tavoitteena on rajoittaa asiakas- ja muista vastuista syntyvien vastapuoliriskien negatiiviset tulosvaikutukset hyväksyttävälle tasolle. Keskeisessä asemassa näiden vastapuoliriskien hallinnassa on luottoprosessi. Luottoprosessin hallinnassa on tärkeää vastapuolten luotettavuuden varmistaminen arvioimalla riskit ja luokittelemalla sitten vastapuoli sisäisesti kehitetyn mallin mukaisesti. Asiakasrahoituksen vastapuoliriskejä vähennetään määrittelemällä asiakaskohtaiset vakuus- ja kovenanttiehdot.

3.4 Operatiiviset riskit

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan Fennia-konsernissa tappioriskiä, joka aiheutuu:

- riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista
- henkilöstöstä
- järjestelmistä
- ulkoisista tekijöistä.

Oikeudelliset riskit sisältyvät operatiivisiin riskeihin. Strategisista päätöksistä johtuvat riskit on rajattu operatiivisten riskien ulkopuolelle.

Operatiivisten riskien hallinnan tavoitteena Fenniassa on

- kustannustehokkaalla tavalla pienentää riskien toteutumisen todennäköisyyttä sekä toteutuvien riskien seurauksia, eli vähentää riskeistä koituvia tappioita
- tukea liike- ja tukitoimintoja niille asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa
- osaltaan varmistaa, että konsernin toiminta täyttää viranomaisten ja lainsäädännön sille asettamat vaatimukset.

Operatiivisten riskien hallinta on osa liike- ja tukitoimintojen johtamista. Huolellisesti toteutettuna operatiivisten riskien hallinta tukee toiminnan kehittämistä ja resurssien sekä kehityspanosten kohdentamista.

Operatiivisten riskien hallinnan perustana on operatiivisten riskien tunnistaminen ja niitä koskevan tiedon kerääminen eri lähteistä, joita ovat mm. liike- ja tukitoimintojen säännölliset riskikartoitukset, sisäiset tapahtuma- ja tappiotiedot sekä sisäisen tarkastuksen suorittamat tarkastukset. Kerättyä tietoa käytetään myöhemmissä prosessin vaiheissa riskien arviointiin ja analyysien tekemiseen konsernin tai sen osien riskiasemasta.

Eri tietolähteistä koottujen tietojen perusteella Compliance ja operatiiviset riskit -yksikkö muodostaa kokonaisnäkömyksen konserniyhtiöiden ja konsernin operatiivisista riskeistä huomioimalla myös riskien väliset riippuvuudet. Compliance ja operatiiviset riskit -yksikkö seuraa koko konsernin riskiprofiilia ja raportoi siitä toimivalle johdolle ja hallituksille.

Fennia-konsernissa operatiiviset riskit jaetaan seuraaviin riskiluokkiin:

- ohjeiden vastainen toiminta ja väärinkäytökset
- henkilöstöön ja osaamiseen liittyvät riskit
- oikeudelliset riskit
- tieto-, tietoliikenne- ja viestintäjärjestelmiin liittyvät riskit
- myyntiin ja asiakkuuksiin liittyvät riskit
- prosesseihin liittyvät riskit
- ulkopuolisten toiminnasta johtuvat riskit.

Keskeisille liike- ja tukitoiminnoille on laadittu valmius- ja jatkuvuussuunnitelmat, joiden pohjalta avaintoimintoja voidaan jatkaa mahdollisissa häiriötilanteissa.

3.5 Kvantitatiivisten menetelmien riskit

Kvantitatiivisella menetelmällä tarkoitetaan numeeristen arvioiden luomista soveltamalla tilastollisia, taloustieteellisiä, rahoitus- tai muita matemaattisia teorioita ja menetelmiä. Kvantitatiiviseksi menetelmäksi luetaan myös menetelmä, jolla tavoitellaan numeerista lopputulosta ja joka perustuu osittain tai kokonaan subjektiiviseen asiantuntijaharkintaan.

Kvantitatiivinen menetelmä voi olla virheellinen ja/tai harhaanjohtava ja johtaa epäluotettavaan raportointiin sekä väärin johtopäätöksiin ja siten väärin johdon toimenpiteisiin.

Kvantitatiivisten menetelmien riskit kuuluvat operatiivisiin riskeihin, mutta niiden erityisluonteen ja tärkeyden takia sekä niiden käsittelyn helpottamiseksi niiden riskit tunnistetaan, mitataan, hallitaan, seurataan ja raportoidaan omana riskialueenaan.

Kvantitatiivisten menetelmien riskien hallinnassa keskitytään riskeihin, jotka liittyvät:

- matemaattiseen teoriaan
- tietojen laatuun
- estimointiin ja parametrisointiin
- dokumentaatioon
- validointiin
- henkilöstöön
- tietojärjestelmiin
- prosesseihin.

Ohjaavana periaatteena kvantitatiivisten menetelmien riskienhallinnassa on menetelmien ja prosessien tehokas kyseenalaistaminen. Tämä tarkoittaa, että riippumaton ja asiantunteva taho, riskienhallintatoiminto tai ulkopuolinen asiantuntija arvioi menetelmiä ja prosesseja kriittisesti.

Kvantitatiivisten menetelmien riskienhallinta perustuu siihen, että kunkin menetelmän rakenne, matemaattinen teoria ja loogisuus on dokumentoitu hyvin ja että menetelmä on mahdollisimman hyvin tuettavissa tieteellisillä tutkimuksilla ja/tai vakuutusalan parhailla käytännöillä. Jotta voidaan tunnistaa menetelmän vahvuudet ja heikkoudet, on tärkeää, että matemaattiset yksinkertaistukset, numeeriset menetelmät, approksimaatiot ja subjektiivisen asiantuntijaharkinnan käyttö selvitetään ja dokumentoidaan riittävän tarkasti. Menetelmän omistajan ja kehittäjien tulee varmistaa, että menetelmän eri osa-alueet toimivat toivotulla tavalla, ovat sopivia tarkoitettuun käyttöön ja että menetelmä on matemaattisesti oikein ja estimoidut parametrit tilastollisesti luotettavia.

Tietojen laadun hallinta on yhtä tärkeää kuin menetelmän rakenteen, teorian ja loogisuuden hallinta. Luotettavuus voidaan saavuttaa ainoastaan laadukkailla tiedoilla.

Kvantitatiivisen menetelmän validointi kattaa prosessit ja toimintatavat, joiden avulla pyritään todentamaan, että menetelmä on asianmukainen ja luotettava sekä toimii toivotulla tavalla. Validoinnin avulla tunnistetaan menetelmän mahdollisia heikkouksia ja rajoituksia sekä käyttöön liittyviä ongelmia ja voidaan arvioida ja hallita niiden vaikutuksia.

3.6 Keskittymäriskit

Keskittymäriskeillä tarkoitetaan kaikenlaisia riskikeskittymiä, joihin liittyvät tappiot voivat olla niin suuria, että ne vaarantavat vakuutusyhtiön vakavaraisuuden tai taloudellisen aseman. Keskittymäriskiä syntyy useimmiten sijoitustoiminnassa, mutta sitä voi syntyä myös vakuutustoiminnassa sekä kummankin toiminnan yhteisvaikutuksesta.

Sijoitustoiminnan, rahoitusmarkkina- ja vastapuoliriskien hallinta perustuu hajauttamiseen, jolloin merkittäviä keskittymäriskejä ei lähtökohtaisesti synny. Poikkeuksen tekevät ns. strategiset omistukset, joista voi syntyä hyvin merkittäviä keskittymäriskejä. Strategisina omistuksina käsitellään omistuksia konserniin kuuluvissa tytäryhtiöissä.

Vakuutustoiminta perustuu riskien hajauttamiseen vakuutuskannan sisällä siten, että yksittäisen omalla vastuulla olevan vakuutuskohteen vaikutuksia voidaan rajoittaa. Tätä riskiä hallitaan mm. vastuunvalintaohjeilla ja jälleenvakuutuksella.

Erityisesti sijoitustoiminnan asiakasrahoituksessa sijoitus- ja vakuutustoimintaa arvioidaan kokonaisvaltaisesti ennen luoton myöntämistä, jotta yhteisriskikeskittymät saadaan arvioiduiksi.

3.7 Likviditeettiriski

Likviditeettiriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että tulevia maksuvelvoitteita ei kyetä toteuttamaan tai että ne voidaan toteuttaa ainoastaan erityistoimenpiteillä.

Likviditeettiriski jaetaan lyhyen ja pitkän aikavälin riskiin. Lyhyen aikavälin likviditeettiriskillä tarkoitetaan riskejä, jotka liittyvät alle neljän kuukauden pituisiin varojen ja velkojen kassavirtoihin (ns. kassanhallinnan riskit). Pitkän aikavälin likviditeettiriskillä tarkoitetaan varojen ja velkojen kassavirtojen yhteensopivuusriskiä useita vuosia, jopa vuosikymmeniä eteenpäin.

Lyhyen aikavälin likviditeettiriskiä hallitaan ylläpitämällä riittävää likviditeettireserviä sekä maksuvalmiuden suunnittelulla. Likviditeettireserviä hallitaan mm. seuraavilla periaatteilla:

- rahamarkkinasijoituksille asetetaan vähimmäisallokaatio
- osake- ja korkosijoituksilta edellytetään rahaksi muutettavuutta
- rahamarkkinasijoitukset hajautetaan ja niille asetetaan vastapuolilimiittejä
- koko sijoitussalkun epälikvidien sijoitusten määrää rajoitetaan
- merkittäviin jälleenvakuutussopimuksiin liitetään tarpeen mukaan likviditeettiehtoja.

Maksuvalmiuden suunnittelussa luodaan päiväkohtaisia ennusteita ulosmenevistä maksusuorituksista seuraaville neljälle kuukaudelle. Lyhyen aikavälin likviditeettiriskin hallinnan tavoite on, että muita sijoituksia kuin rahamarkkinasijoituksia ei jouduta realisoimaan ja että varainhoitajien lyhyen aikavälin likviditeettireserviä tai sijoituksia ei jouduta käyttämään tai realisoimaan.

Pitkän aikavälin likviditeettiriskiä seurataan ja se raportoidaan omana riskinään, mutta sitä ei hallita erillisenä riskinä vaan osana korkoriskin hallintaa.

3.8 Strategiset riskit

Strategisilla riskeillä tarkoitetaan riskejä, jotka liittyvät vakuutusyhtiön strategiaan ja johtuvat vääristä liiketoimintapäätöksistä, liiketoimintapäätösten väärästä tai epäonnistuneesta toteutuksesta tai kyvyttömyydestä sopeuttaa liiketoiminta muuttuviin olosuhteisiin tai tavoiteltavan tulevan tilan mukaiseksi.

Strategialla tarkoitetaan joukkoa pitkän aikavälin suunnitelmia ja toimenpiteitä, joiden avulla vakuutusyhtiö siirtyy nykytilasta toivottuun tulevaan tilaan.

Strategisilla riskeillä on monta eri ulottuvuutta, ja ne on jaettu seuraaviin ryhmiin:

- strategiset makroriskit, jotka liittyvät esimerkiksi väestön, sosiaaliturvan ja kulttuurin trendimuutoksiin, sääntelyn, viranomaisvalvonnan ja politiikan muutoksiin tai ilmaston ja geopolitiikan trendimuutoksiin
- toimialakohtaiset strategiset riskit, jotka liittyvät muutoksiin vakuutus- tai finanssialan kilpailussa ja vakuutuksenottajien tai sijoittajien kysynnässä
- sisäiseen toimintaan liittyvät strategiset riskit, jotka voivat olla esimerkiksi laajentumiseen tai sisäiseen kehittämiseen liittyviä riskejä tai lisäpääomituksen saatavuusriskejä.

Strategisten riskien hallinnan lähtökohtana on tunnistaa konsernin ja kunkin konserniyhtiön strategiset riskit ja havainnoida erilaisia heikkoja signaaleja sekä arvioida, millä tavoin erilaiset tapahtumat, trendit ja skenaariot vaikuttavat liiketoiminnan kestävyYTEEN ja vakavaraisuusaseman kehitykseen sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

3.9 Maineriski

Maineriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että Fennia-konsernin tai konserniin kuuluvan yksittäisen yhtiön julkinen kuva vahingoittuu. Maineriskiä voi aiheutua myös yhteistyökumppaneiden toiminnasta, jos niiden arvot ja/tai toimintaperiaatteet poikkeavat Fennia-konsernin vastaavista.

Maineriski on yleensä seuraus muista toteutuneista riskeistä tai tapahtumista, esimerkiksi operatiivisten riskien toteutumisesta.

Maineriskin hallinnan lähtökohtana on tunnistaa, mitkä mahdolliset tapahtumat voivat vaikuttaa negatiivisesti konsernin tai konserniyhtiön maineeseen. Maineriskin luonne poikkeaa muiden riskien luonteesta siten, että riskitapahtumat voivat perustua todellisiin tapahtumiin tai osittain tai kokonaan vailla todellisuuspohjaa oleviin tapahtumiin (esimerkiksi perätön huhu). Maineriskit ovat usein ennaltaehkäistävissä, tai tapahtumien vaikutusta voidaan yleensä vähentää.

Maineriskin hallinta perustuu siihen, että liiketoiminta ja sen rajoitukset tunnetaan ja ymmärretään kokonaisvaltaisesti. Maineriskiä ei voida hallita omana riskialueenaan, vaan lähinnä operatiivisten riskien hallinnan laajenuksena. Kun maineriskiin vaikuttavat riskit on tunnistettu, voidaan organisaation sisällä toteuttaa erilaisia riskienhallintatoimenpiteitä. Onnistunut maineriskin hallinta perustuu osaltaan selkeään ja harkittuun ulkoiseen viestintään.

Maineriskin hallintaan liittyy myös lakien, säännösten ja määräysten noudattaminen sekä toimiminen viranomaisten edellyttämällä tavalla. Vakuutusyhtiön julkinen kuva ja luotettavuus voivat kärsiä, jos lakeja, säännöksiä ja määräyksiä sekä viranomaisten asettamia vaatimuksia ei noudateta.

3.10 Ryhmäriskit

Ryhmäriskeillä tarkoitetaan riskejä, jotka johtuvat siitä, että Fennia ja sen tytäryhtiöt harjoittavat liiketoimintaa konsernimuodossa. Ryhmäriskit voidaan jakaa seuraaviin ryhmiin:

- transaktioriskit
- tartuntariskit
- eturistiriitariskit
- keskittymäriskit
- hallintoon liittyvät riskit.

Transaktioriskeillä tarkoitetaan riskejä, jotka liittyvät ryhmänsisäisiin transaktioihin, esimerkiksi asianmukaiseen hinnoitteluun.

Tartuntariskeihin luetaan tilanteet, joissa yhden yhtiön ongelmat tai ottamat riskit tarttuvat joihinkin konsernin muihin yhtiöihin tai koko konserniin. Tähän ryhmään luetaan myös moraalikatoon liittyvät riskit ("moral-hazard"-riskit), joilla tarkoitetaan tilanteita, joissa yhden yhtiön tahallisesti ja epämoraalisesti ottama riski ja siitä syntyvä tappio siirtyvät emoyhtiön tai muiden yhtiöiden joko osittain tai kokonaan kannettaviksi.

Eturistiriitariskejä syntyy, kun joidenkin konserniyhtiöiden tai koko konsernin intressit ovat keskenään ristiriidassa.

Keskittymäriskejä syntyy, jos yksittäisestä vastapuolesta tulee konsernitasolla liian merkittävä, vaikka riski olisikin sallituissa rajoissa yksittäisten yhtiöiden osalta.

Hallintoon liittyvät riskit johtuvat siitä, että osa toiminnoista on järjestetty konsernitasolla ja osa toiminnoista yksittäisen yhtiön tasolla. Yhtiöiden hallintojärjestelmien eroista voi syntyä koordinoitavihaasteita ja lisäriskejä.

Ryhmäriskien hallinta perustuu selkeään konsernirakenteeseen. Monimuotoisissa omistuskuvioissa ryhmäriskin merkitys kasvaa. Lisäksi asianmukainen ryhmäriskin hallinta perustuu siihen, että liiketoimintaa suunnitellaan ja seurataan sekä yksittäisten yhtiöiden että konsernin tasolla. Ainoastaan siten voidaan varmistaa ja seurata ryhmätavoitteiden kehitystä ja niiden saavuttamista.

Ryhmäriskien hallinta perustuu myös siihen, että koko konsernin sisäisen valvonnan järjestelmä, erityisesti riskienhallintajärjestelmä ja säännösten noudattamisen valvonta sekä niihin liittyvät ilmoitusmenettelyt, on määritelty ja toteutettu johdonmukaisesti ja läpinäkyvästi. Eri tahojen roolien ja vastuiden tulee myös konserninäkökulmasta olla selkeitä ja määriteltyjä.

4 Vakavaraisuuden hallinta

Riskinkantokyvyllä tarkoitetaan omaa varallisuutta, joka on käytettävissä tappioiden kattamiseen. Riskinottohalukkuudella tarkoitetaan sitä, kuinka paljon riskiä ollaan halukkaita ottamaan liiketoimintatavoitteiden saavuttamiseksi eli kuinka paljon omasta varallisuudesta ollaan valmiita sitomaan riskinottoon. Riskinsietokyvyllä tarkoitetaan sitä, kuinka paljon oma varallisuus saa heilahdella liiketoimintatavoitteisiin pyrittäessä.

Riskien- ja vakavaraisuuden hallinnan tavoitteena konsernissa on tukea liiketoiminnan tavoitteiden saavuttamista ja liiketoiminnan jatkuvuutta. Tämä toteutetaan varmistamalla, että otetut riskit ovat oikeassa suhteessa riskinkantokykyyn, riskinottohalukkuuteen ja riskinsietokykyyn, sekä luomalla edellytykset häiriöttömään toimintaan myös odottamattomien tappioiden varalta tunnistamalla ne uhkatekijät ja mahdollisuudet, jotka vaikuttavat liiketoimintastrategian ja muiden tavoitteiden toteutumiseen.

Yleistä riskinottohalukkuutta ja riskinsietokykyä hallitaan asettamalla merkittävimmille riskeille ja yhdistetyille riskeille mittareita ja tavoiterajoja. Asetettujen riskikohtaisten rajoitusten on tehokkaasti rajoitettava riskiprofiilia siten, että vakavaraisuus ja riskinotto pysyvät hallinnassa ja sallituissa rajoissa.

■ Hallituksen ehdotus voiton käytöstä

Fennian voitonjakokelpoiset varat olivat 245 805 584,10 euroa. Yhtiön tilikauden tappio oli 32 426 972,92 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden tappio katetaan varmuusrahastosta.

Helsingissä 8. päivänä maaliskuuta 2019

Mikael Ahlbäck

Matti Pörhö

Anni Ronkainen

Risto Tornivaara

Eva Liljeblom

Jyrki Mäkynen

Tomi Yli-Kyyny

Paul Stucki

Henry Backlund

Antti Kuljukka
toimitusjohtaja

■ Tilintarkastajien kertomus

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian (y-tunnus 0196826-7) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2018. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntomme on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle annetun lisäraportin kanssa.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitiilinpäätöksen liitetiedossa *Tilintarkastajan palkkiot*.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Olennaisuus

Tarkastuksemme laajuuteen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Olennaisuus on määritetty perustuen ammatilliseen harkintaamme ja se ohjaa tarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden määrittämisessä, sekä todettujen virheellisyyksien vaikutusten arvioimisessa suhteessa tilinpäätökseen kokonaisuutena. Olennaisuuden taso perustuu arvioomme sellaisten virheellisyyksien suuruudesta, joilla yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa olevan vaikutusta tilinpäätöksen käyttäjien tekemiin taloudellisiin päätöksiin. Olemme ottaneet huomioon myös sellaiset virheellisyydet, jotka laadullisten seikkojen vuoksi ovat mielestämme olennaisia tilinpäätöksen käyttäjille.

Merkittävimmät arvioidut olennaisen virheellisyyden riskit

Olemme alla kuvanneet arviomme merkittävimmistä olennaisen virheellisyyden riskeistä, mukaan lukien väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riskeistä, sekä esittäneet yhteenvedon siitä, miten olemme toimineet näiden riskien johdosta.

MERKITTÄVIMMÄT ARVIOIDUT OLENNAISEN
VIRHEELLISYYDEN RISKIT

KUINKA OLEMME TOIMINEET NÄIDEN RISKIEN JOHDOSTA

Sijoitusomaisuuden arvostus (tilinpäätöksen laatimisperiaatteet s. 11–13 ja sijoituksia koskevat liitetiedot s. 45–58) *

Konsernin sijoitusomaisuus sisältäen sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset muodostaa taseen varoista merkittävimmän erän.

Sijoitukset arvostetaan pääsääntöisesti hankintamenoon tai kuten kiinteistöt, suunnitelman mukaisin poistoin vähennettyyn arvoon tai edellä mainittuja alempaan käypään arvoon. Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset arvostetaan käypään arvoon. Tilinpäätöksen liitetiedoissa esitetään lisäksi sijoitusten käyvät arvot ja sijoitusten nettotuotto käyvin arvoin.

Omaisuserien käyvät arvot perustuvat joko markkinanoteerauksiin tai käypien arvojen yleisten periaatteiden mukaisesti määritettyihin arvioihin. Niiden omaisuserien osalta, joiden markkina-arvoa ei saada julkisista markkinanoteerauksista, käyvän arvon määrittämiseen voi liittyä hankinnanvaraisuutta. Tällaisia sijoituksia ovat esimerkiksi noteeraamattomat pääoma- ja kiinteistösijoitukset.

Yhtiö osti 27.11.2018 Folksam Vahinkovakuutus Oy:n koko osakekannan kauppahinnan kuluineen ollessa 106 miljoonaa euroa. Yhtiön tilinpäätöksessä sijoitus kasvattaa osakkeita ja osuuksia saman konsernin yrityksissä. Konsernitilinpäätöksessä hankintahinta on kohdistettu Folksamin hankintahetken varallisuus- ja velkaerille. Konsernitilinpäätöksessä hankinnasta syntyi 74 miljoonan euron liikearvo, joka poistetaan 10 vuodessa.

Olemme arvioineet sovellettujen tilinpäätösperiaatteiden ja arvostusmenetelmien asianmukaisuutta.

Olemme testanneet arvopapereiden, johdannaisten ja kiinteistöomaisuuden kirjaamiseen ja arvostusprosessiin liittyviä sisäisiä kontroleja.

Olemme verranneet sijoitusomaisuuden arvostuksessa käytettyjä arvoja ulkopuolisiin hintanoteerauksiin ja muiden sovellettujen arvostusmenetelmien antamiin tuloksiin sekä arvioineet yhtiön omien arvostusmenettelyjen asianmukaisuutta.

Lisäksi olemme arvioineet sijoitusomaisuutta koskevien liitetietojen asianmukaisuutta.

Folksam Vahinkovakuutus Oy:n hankinnan osalta olemme arvioineet yhtiön kirjanpidollisen käsittelyn asianmukaisuutta sekä emoyhtiön että Fennia-konsernin kannalta. Kävimme läpi hankintaan liittyvät sopimukset ja hankinnasta aiheutuneiden kulujen kirjanpidollista käsittelyä. Arvioimme lisäksi Folksamin laskentaperiaatteiden yhdenmukaisuutta Fennian laskentaperiaatteisiin. Fennia-konsernin taloudellisen aseman näkökulmasta tarkastimme hankintamenolaskelman sekä hankintahinnan kirjaamis- ja arvostusperiaatteiden asianmukaisuutta hankitun yhtiön varallisuus- ja velkaerille.

Vakuutustekninen vastuuvulka (tilinpäätöksen laatimisperiaatteet s. 13-16) **

Vakuutusyhtiölain 9 luvun mukainen vakuutustekninen vastuuvulka on emoyhtiön ja konsernin taseen vastattavien merkittävin erä.

Vahinkovakuutusyhtiönä toimivien emoyhtiön ja 27.11.2018 hankitun Folksam Vahinkovakuutus Oy:n vastuuvulan merkittävin riski on korvausvastuun riittävyys. Vakuutusteknisen vastuuvulan laskennan perustana on monimutkaisia vakuutusmatemaattisia laskentamalleja ja johdon harkintaa edellyttäviä oletuksia, jotka liittyvät mm. eläkeluotoisissa vakuutuslajeissa vakuutettujen eliniän odotteeseen ja käytettävään diskonttauskorkokantaan. Eläkeluotoisten vahinkojen korvausvastuun laskennassa käytettäviin diskonttokoron määrittäminen ja vahinkotapahtumien arviointi on tehtävä turvaavasti.

Tytärtyhtiö Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennian omalla riskillä on takuukorkoisia eläke- ja säästöhenkivakuutuksia, joille on luvattu laskuperustekorko. Luvattuun laskuperustekorkoon liittyy sijoitustuottojen riski. Vastuuvulkaa laskettaessa käytettävä korko on valittava turvaavasti. Vastuuvulkaan on tehtävä sellainen johdon harkintaa edellyttävä korkotäydennys, että tulevista velvoitteista voidaan vastata riittävällä varmuudella.

Olemme arvioineet vakuutusteknisen vastuuvulan kirjaamiseen ja laskentaan liittyviä periaatteita ja laskentaprosesseja.

Vakuutusmatemaattikkomme on osallistunut tarkastukseen ja arvioinut käytettyjen oletusten ja menetelmien asianmukaisuutta muun muassa tarkastamalla käytettyjä laskuperusteita ja arvioimalla laskentamallien asianmukaisuutta vastuuvulan riittävyyden varmentamiseksi. Folksam Vahinkovakuutus Oy:n korvausvastuun osalta olemme lisäksi arvioineet laskuperusteiden ja laskentamallien yhdenmukaisuutta Fennia-konsernin laskentaperiaatteisiin.

Lisäksi olemme käyneet läpi vastuuvulan kirjanpidollisen käsittelyn oikeellisuutta ja arvioineet vastuuvulkaa koskevien liitetietojen oikeellisuutta.

Vastuuvelan tasearvon merkittävyyden ja sen laskentaan liittyvien johdon harkintaa sisältävien oletusten ja monimutkaisten vakuutus- matemaattisten laskentamallien johdosta vastuuvulka on arvioitu tilintarkastuksessa eräksi, johon sisältyy olennaisen virheellisuuden riski.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviin tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, vääräntämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomukssamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitiilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoidemme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana tilikaudesta 2007 alkaen yhtäjaksoisesti 12 vuotta.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsinki 8. maaliskuuta 2019
KPMG Oy Ab

Petri Kettunen
KHT

* Tilintarkastuskertomuksessa mainitut sivut viittaavat tilinpäätöksen sivuihin. Vastaavat tiedot tästä verkkovuosikertomuksesta löytyvät [Tilinpäätös-osioista](#). PDF-versiossa vastaavat sivut ovat 12–17 (tilinpäätöksen laatimisperiaatteet) ja 18, 25–31 (sijoituksia koskevat liitetiedot).

** Vastaava tieto löytyy verkkovuosikertomuksesta [tilinpäätöksen laatimisperiaatteet -osioista](#). PDF-versiossa vastaavat sivut ovat 12–17.

Hallintoneuvoston lausunto

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennian hallintoneuvosto on käsitellyt yhtiön vuoden 2018 tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen sekä tilintarkastuskertomuksen. Hallintoneuvostolla ei ole niiden johdosta huomauttamista.

Hallintoneuvosto esittää 16.4.2019 kokoontuvalle yhtiökokoukselle, että tilinpäätös ja konsernitilinpäätös vahvistettaisiin ja hallituksen ehdotus vuosituloksen käyttämisestä hyväksyttäisiin.

Helsingissä maaliskuun 20. päivänä 2019

Hallintoneuvoston puolesta

Janne Ylinen
hallintoneuvoston puheenjohtaja

Hallintoneuvosto

Puheenjohtaja

Janne Ylinen

toimitusjohtaja
Kokkolan Halpa-Halli Oy
Kokkola

Varapuheenjohtajat

Marianne Kaasalainen

toimitusjohtaja
Oy Patrol Trading AB
Espoo

Jäsenet

Michael Cedercreutz

toimitusjohtaja
Oy Victor Ek Ab
Helsinki

Risto Finne

hallituksen puheenjohtaja
Kuopion Konepaja Oy
Kuopio

Virve Groning

toiminnanjohtaja
UFF
Rajamäki

Jarmo Halonen

toimitusjohtaja
Elecster Oyj
Toijala

Ilkka Jalonen

Puheenjohtaja
Ilja Consulting Oy
Espoo

Juha Järvi

toimitusjohtaja
Ka-Mu Oy
Karstula

Pia Kauma

KTM, kansanedustaja
Espoo

Hannu Kekäläinen

hallituksen puheenjohtaja
Check Point Finland Oy
Piikkiö

Heimo Keskinen

hallituksen puheenjohtaja
Ravintolakolmio Oy
Helsinki

Anne Ketola

Kyrö

Jaana Kokko

toimitusjohtaja
Oulun Autokuljetus Oy
Oulu

Petteri Kolin

toimitusjohtaja
Design Forum
Espoo

Matti Koskenkorva

yrittäjäneuvos
Tampere

Jaana Kotro

administration partner
Teknopower Oy
Turku

Perttu Kouvalainen

toimitusjohtaja
Mainostoimisto Fabrik Oy
Joensuu

Pekka Kuivalainen

toimitusjohtaja
Pisla Oy
Viitasaari

Matti Kurttio

hallituksen puheenjohtaja
Tormets Oy
Tornio

Mari Laaksonen

toimitusjohtaja
CleanMarin Oy
Helsinki

Maunu Lehtimäki

toimitusjohtaja
Evli Pankki Oyj
Helsinki

Markus Lindblom

toimitusjohtaja
RTV-Yhtymä Oy
Riihimäki

Heli Lindqvist

toimitusjohtaja
Lukkotalo - Lukko ja Kone Oy
Espoo

Hannu Löytönen

teollisuusneuvos
toimitusjohtaja
Betset Oy
Kyyjärvi

Tauno Maksniemi

Senior Partner, CEO
Broadview Oy Ltd
Helsinki

Jouko Manninen

kaupunginjohtaja
Kuusamon kaupunki
Kuusamo

Mikko Markkanen

toimitusjohtaja
Crazy Town Oy
Jyväskylä

Antti Mykkänen

Fennian henkilöstön edustaja
Yrittäjien Fennian Kenttä ry
Lahti

Ari Penttilä

toimitusjohtaja
Matkapojat Oy
Tampere

Raimo Puustinen

toimitusjohtaja
Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oyj
Joensuu

Pekka Rantamäki

Toimitusjohtaja
Rantamäki Advisors Oy
Helsinki

Ari Rinta-Jouppi

toimitusjohtaja
Rinta-Joupin Autoliike Oy
Tervajoki

Ali U. Saadettin

hallituksen puheenjohtaja
Solteq Oyj
Tampere

Seppo Saajos

hallituksen puheenjohtaja
Saajos Yhtiöt
Lohja

Kaj Ström

hallituksen puheenjohtaja
Motoral Oy
Helsinki

Juhana Tikka

toimitusjohtaja
Kaakon Viestintä Oy
Mikkeli

Virpi Utriainen

toiminnanjohtaja
Nuori Yrittäjyys ry
Espoo

Heikki Vauhkonen

toimitusjohtaja
Tulikivi Oyj
Helsinki

Henrik Wikström

talous- ja hallintojohtaja
Sarlin Group Oy Ab
Helsinki

Jarkko Wuorinen

toimitusjohtaja
Ahlman & Wuorinen Development AWD Oy
Savonlinna

Jens Österberg

toimitusjohtaja
Oy Petsmo Products Ab
Vaasa

Fennian hallinto 1.1.2019

Hallitus

Puheenjohtaja

Mikael Ahlbäck

teollisuusneuvos, konsernijohtaja
Ab Rani Plast Oy
Teerijärvi

Varapuheenjohtaja

Matti Pörhö

kauppaneuvos, CEO
Pörhön Autoliike Oy
Oulu

Jäsenet

Henry Backlund

hallituksen puheenjohtaja
Dermoshop Oy
Korsnäs

Eva Liljeblom

professori
Hanken School of Economics, Helsinki
Lund University, Ruotsi
Helsinki

Jyrki Mäkynen

toimitusjohtaja, hallituksen puheenjohtaja
Oy HM Profiili Ab
Seinäjoki

Anni Ronkainen

Executive Vice President, Chief Digital Officer
Kesko Oyj
Helsinki

Paul Stucki

toimitusjohtaja
Orfer Oy
Orimattila

Risto Tornivaara

Senior Advisor
Sitra
Vantaa

Tomi Yli-Kyyny

Toimitusjohtaja
Caruna Networks Oy
Helsinki

Hallituksen sihteeri

Sanna Elg

lakiasiaintohtaja
Fennia
Espoo

Fennian hallinto 1.1.2019

Tilintarkastajat

KPMG Oy Ab

Petri Kettunen
KHT

Varatilintarkastaja

KPMG Oy Ab

Fredrik Westerholm
KHT

Fennia-konsernin johtoryhmä

Antti Kuljukka

konsernijohtaja

Sanna Elg (sihteeri)

lakiasiainjohtaja

Eero Eriksson

toimitusjohtaja, Fennia Varainhoito

Kimmo Kilpinen

varatoimitusjohtaja

Mika Manninen

konsernin talousjohtaja

Alexander Schoschkoff

toimitusjohtaja, Henki-Fennia

Fennian hallinto 1.1.2019

Lääkärit

Mikael Hedenborg

lääketieteen ja kirurgian tohtori
työterveyshuollon erikoislääkäri,
ylilääkäri
vakuutuslääketieteen erityispätevyys

Lauri Keso

lääketieteen ja kirurgian tohtori,
sisätautien ja reumatologian
erikoislääkäri
vakuutuslääketieteen erityispätevyys

Juha Liira

lääketieteen ja kirurgian tohtori,
työterveyshuollon ja työlääketieteen
erikoislääkäri
vakuutuslääketieteen erityispätevyys

Teemu Paatela

lääketieteen lisensiaatti,
ortopedian erikoislääkäri

Mika Paavola

lääketieteen tohtori,
ortopedian ja traumatologian
erikoislääkäri

Timo Yrjönen

lääketieteen tohtori,
ortopedian erikoislääkäri

Heikki Österman

lääketieteen lisensiaatti,
ortopedian ja traumatologian
erikoislääkäri

Fennian hallinto 1.1.2019